КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, віашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарчу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 156 (4636). ШОАТТА, 28 декабрь, 1968 шу. Мах 2 кап.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА V-гІа СЕССИ

Селхан, 27 декабре пионерий Дворене Нохч-ГІалгІай АССР диэзлагІа хержача Лакхехьарча Совета V сесси хилар. Сессе йийцар «1969 шера Нохч-ГІалгІай АССР халкъа боахам дегІабоалабара планах» аха республика Госплана председатела депутата Е. В. Брынсинеи «1967 шера бюджет кхоачамбаьккхи 1969 шера йолча Нохч-ГІалгІай АССР паччахьаллен бюджетахи» йола финансий министра депутата П. Я. Гуреевеи докладаш.

Пренеех къамаьлаш дир мехкдаьтта доаккхача мастера депутата Магомедова, «Грознефть» объединене начальника депутата Назарова, МалгІабика горисполкома председатела нов. Гостамирова, республика просвещене министра депутата Умарова, город Грозне Ленински райисполкома председатела нов. Галиева, бытови гІулакхаш дара министра нов. Инаркаева, КПСС Грозненски райкома цхьалхадча секретара депутата Сухоруков, Грозненски горисполкома председатела заместитела нов. Минаева, укахцІено дорарра министра нов. Индербиева, Шелковской района Червленски Совета исполкома председатела нов. Маценко, Ленина цІерагІча колхоза председатела депутата Гунаева, Надтеречни райисполкома председатела нов. Даурбекова.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссех йолча Положене проектах доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета законодательни гІулакхашта йолча массазарча комиссе председатела депутата Асхабовас. Пренеех къамаьлаш дир Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета укахцІено лоарен социальни Іалашона массазарча комиссе председатела депутата Мирониевс, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета торговлен общественни кхачани массазарча комиссе председатела заместитела депутата Бичиевс, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета промышленноста, гІишлошъяра, транспорта, бувлама йолча массазарча комиссе председатела заместитела депутата Качкиниевс.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума бехктокхама секретара Склокина предложенех йиьлагІчех пхелагІчех сессета юкъе Президиума тІайидаь указаш чІоагІдир сессе.

Дийцача хеттагача дешаех йола Законаши Соцамаши тІаийцар Лакхехьарча Совето.

Сессе балхах йола отчети ер тІайица Законаши газета тІа зрадоргІа.

ШУ ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ

Чакхдоалаш латт пятилетка цхьаькха а шу — 1968-ар. Из шу вайна маста дицдалургдолаш дац, хІана аьлча мехка халкъа боахама деррига доакъошка вай доккхий къахьегама толамаш даьха шу да из.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача ден сийна яхье аьннача Нохч-ГІалгІайчен промышленни предприятей, колхозий, совхозий коллективаша дика къахьийгад 1968 шера. КПСС ЦК октябрьски Пленума, СССР-ен РСФСР-ен Лакхехьарча Советий сессей решенеша дегаш гІоаздаьхача цар доккхий толамаш доах халкъа боахама деррига доакъошка.

Промышленноста болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй продукци арахецара шера план. Дикка алсамдаьккхад республике мехкдаьтта доаккхилга, дуккхагІа арахец химически, машиностроене промышленноста, кхыча доакъой продукци. ДуккхагІа яьккха даьккхад вай электроэнерги. дегІаделад кхачан промышленноста продукци, гІишлошъю материалаш, бахача наха эша товараш арахецилга. Бердача хьалашка болх беш йолча дуккхача предприятешка дикка лакхъеннай къахьегама овсарле, лохлуш доагІа продукцега дІаэдар, шерагара шерата дуккагІа хул хьатІабоагІа пайда.

Дика къахьийгад пятилетка кхоалагІча шера юрта боахама къахьегамхоша а. ТІеххоачашъяьй республика колхозашеи совхозашеи керттера юртбоахама продукци хийчъяра план. Паччахьалкхенга дехкад укх шера планал совгІа дукха алот, дулх, шура, кхийола продукташ.

Цу деррига а дегаш гІоадоах вай, советски наьха, карагІдьнначох курал а дог дойт. Къьастта хоза хет «Старогрознефть», «Горскнефть», «Малгобекнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управленеш, Грозненски химически комбинат, крекинг-завод, нефтемаслозавод сиина йолча социалистически яхье хьалха латтача предприятешна доала толамаш. Цу предприятей опыто новкъостал дергда социалистически яхь шерагІа йоаржае, промышленность дІахо дегІайоалае.

Шерра яьржай республика предприятешка, колхозашка, совхозашка Советски паччахьалкхе хьаьхр йола В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра йолаь социалистически яхь. Цу яхьа юкъе ба мехкдаьттахой, машинашъераш, консервщикаш, моттигерча а яйгача а промышленноста болхлой, колхозийи совхозийи къахьегамхой. Цар доккхий социалистически декхараш тІайицад баьчча юбилей сийна, хІара денна керда толамаш доах. Масала, Нохч-ГІалгІайчен колхозийи совхозийи коллективаша дош денад цхе шера планах паччахьалкхенга йоаха лаьрхІа еррига продукци 1969 шера 7 ноябрь тІакхоачам ехка йекха.

Социалистически яхь яхар дика, творчески гІулакх да. Дуккхача даькъе из яржарах тийша да промышленность а юрта боахам а дІахо дегІабар, укх шера план толлица кхоачашъяр. Цудухьа вай партийни профсоюзни организацей, промышленни предприятей, колхозий, совхозий кулгалхой декхар да производства хІара участке из йийса віаштІехьъяккхар, яхье баьннарашта чурча торонех пайда эца новкъостал дар, къахьегама овсарле лакхъяра ира хьалаш дарна Іалашдар. Къьастта тераш тІабахийта беза тІайийна социалистически декхараш кхоачашделга Іалашдергдола хоадам боллаш дола организационно-технически гІулакхаш беагадара.

Пхе шера задамеш ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье аьннача дуккхача предприятей коллективаша дош деннад пятилетка 1969 шера декабрь беккалуш кхоачашъе. Из да хьатІадоагІача шера промышленноста болхлошта хьалхашка латта керттера декхар. Из декхар кхоачашдара де делар да производство технически Іалашъяр, тІагІерта НОТ юкъехьар, оперативни планировани методех шерра пайда эцар. 1969 шера республика ерригача предприятешка паччахьалкхен план хІара денна кхоачашъергйола гІулакх віаштІехьдаккха хоза.

Укх шера кхоалагІча квартала итогех 32 предприяти я вай республике тІехьаюсаш. Халкъа боахам дегІабоалабара декхараша дІадех тІехьайсача предприятешка къьастта бІаьг кхабар, цар балха даим тІахьожам доаттабар. Дуккхаьа яхьа «Трансмаш» яхача завода тІайисай 1968 шера итташ эзараш сомий наьха продукци. Цу тайпара гІулакх хІахо да йиш йолаш дац. Партийни организацей, тІехьайса предприятеш чуйоагІача министерствайи, ведомствайи декхар да цу коллективашка бох эсала бара бахьаш хІоаьра тохка, производственни гІулакхаш тоаде карна новкъостал дар. Къьастта тераш тІабахийта беза хьалха латтача предприятей опытах пайда эцара.

Яхье аьннача коллективаша чІоагІа тераш тІабахийта беза гІулакх да арахецача продукце дикал лакхъяр. Нохч-ГІалгІайчу арахецаш йола продукци эксплуатаци еча тешаме, дукха яхаш, из дІайерашт чІоагІа раьза болаш хилийтара иел эшар долаш да вай республика промышленность. Кердача шера шерра пайда эца беза цу торонех. Мехка хьалха латтача предприятешка пайдана хилар хьахьекха йола методаш производствана юкъейоалае еза.

1968 шу толамца чакхдоакхаш йолча Нохч-ГІалгІайчен промышленни предприятей, колхозий, совхозий коллективаша деррига шоай низ тІабохийтаргба 1969 шера керда доккхий толамаш дахара. Областной партийни организаце хьалхаленца яхы а шерагІа йоаржаргья республика къахьегамхоша промышленность а юрта боахам а дІахо дегІабоалабара, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тІайийна социалистически декхараш кхоачашдара йола социалистически яхь, хьинаре дакъа лоацаргда пхе шера план ханал хьалха кхоачашъеча.

ЛЕНИНСКИ
къахъегама вахта

100 шу

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

Пхе шера план ханал хьалха кхоачаш я еш, В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача дена сийлена накъахара ерриге шоай торонаш оарцагІьаьхай Грозненски консерви завода болхлоша.

Завода невашта юкъе яржача социалистически яхье укх шера хьалхара моттиг дехаш консерви цеха коллективо. Тайп-тайпара консерваш арахецара пятилетка кхоалагІча шера план 13-ча декабре кхоачашъяьй цеха болхлоша. Ер шу чакхдалалехьа тІадоагІача шера четах арахецаргья 2 миллион совгІа консервай банка.

1967-ча шера дуккхагІча дакъе цехе арахецаш хиннараш кабачкайи баклажанийи консерваш ар. Уж дика дІайолхецар, цудухьа укх шера арахеца йолайир тийдача кабачкай, баклажаний консерваш. Уж дика кийчъяьй томатни соусаца. Цул совгІа цига укх шера дукха арахийнай дукха консерваш. Из ерригa продукци наха дика дІайийо. Цудухьа хІара бетта продукцена реализаци яра план тІеххоачашъю цеха коллективо. Къахьегама овсарле лакхъяра шера план 101 процент кхоачашъяьй цо.

Электроэнерги бераш кхокрах, дулх, кабуц, гІаччи корта, кхыйола кхачан продукташ кхоярих укх шера паччахьалкхена кхоаьдьа массеха эзар сом.

Ши-шегІа хьахиндаш уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да къахьегам хийса віаштІехьбаьккхар, халача балхашта механизаци яр. Укх шера цу цехе керда оттаьй баьцдараш ешшача боарамах теда ши машин, баьцдараш дулаш шІенду барабанни элеваторихи ши мойка, баклажанаш теда боккха ние бола машина. Цар дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, лохбаьб арахецача продукцега дІабода мах. Цул совгІа кхыча балха баха йиш йолаш мукъаболийнаб дукха болхлой. Цу мероприятеша производствана бал пайда эзараш соманц да.

Хьахулача шера цехе оттаергья къахьегама овсарле лакхъяра йола бал сетчати автоклаваш, моттига 4 сетчати автоклаваш. Йоккхий баллонаш юла мойкаш, керда хьалъергья баьцдаараш кхорш пишк. Цар шозза-кхозза лакхъергъя къахьегама овсарле.

ХІара сменагІа нормаш 120—125 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег цига болхлоша П. Мальсаговас, И. Абубакарова, М. Белолаевас, Р. Кошелевас, Л. Вугаевас, кхычар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Сурта тІа: болхлой П. Мальсагова, М. Белолаева, Р. Кошелева.

И. Пиеива сурт.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАШ

Шера план ханал хьалха кхоачашъяьй **приборашъеча промышленноста** болхлоша. Шу чакхдалалехьа планал совгІа цхы а 100 миллион тарггарча дома мах а приборашца автоматизаце средствашца арахецаргья. Продукце уж тайпаш соахкарчул 15 процент дуккхагІа хьаергья, цу даькъе приборашъеча автоматизаце средстий, управление системай министерство гІолла — 18 процент дуккхагІа.

• • •

Граждански авиаце болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй юкъарча боарамагІа мухьаш дІа-юха кхахьарен пассажираш дІа-юха кхувларен шера план.

1967 шерца ийсбича мухьаш дІа-юха кхахьара боарам 14 процент боккхагІа хургба, пассажираш дІа-юха кхувлара боарам — 16 процент. Авиацех халкъа боахаме пайда эцара боарам 12 процент лакхбеннаб.

• • •

КІора промышленноста болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй кІор баккхара шера план. Шу чакхдалалехьа планал совгІа боаккхаргба 10 миллион тонн гаргга кІор.

• • •

Форда транспорта болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй мехка чухьа а доалол арахьа а беча форда накъагІа мухьаш дІа-юха кхахьара шера план.

Шу чакхдалалехьа планал совгІа дІахьоргда миллион тонн гаргга мухьаш.

ВОЛГОГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Череповецки металлургически заводера № 4 йола тІехбоккха низ бола домєнпой пишк хьалъяь йоалаш латт. Шера йІовхал лоалу домна цен хьалбетта бахинаб. Фо дІохду хьалхара блок йистелъенай. кийча я кокс чуухийта тракт, дІайха фо детта провод, кий уха тоннель, машинни зал. Йистедоалаш латт домна болх віаштІехьбоахача керттерча цига тІара балхаш.

Сурта тІа: ЙиьлегІа домна хьалъеш латтача.

О. Пороховникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ КОТАЛО

Нохч-ГІалгІайчен промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха 28 декабре кхоачашъяьй продукцена реализаци йеи керттера изделеш арахецарен шера план. 1969 шера 1-ча январега кхачалехьа планал совгІа дІахьина йургда дукха мехкдаьтта, газ, мехкдаьтта продукташ, химе продукци, тайп-тайпара машинашеи оборудованеи, халкъа чІоагІа эша товараши.

Продукцена реализаци енга дІадахача шера цу хенаца ийсбича укх шера дегІаденад 10 процент. ХІанз планированеи экономически стимулированеи керда системах болх беш я 78 промышленни предприяти. Республике ерригa арахецача промышленни продукцех 85 процент арахец цар. Кердача системага юьна болх беча предприятей хьинхІаш дикагІа да ерригача республика промышленноста къахтамаш. Цу предприятешка чІоагІа къоаст латтабу арахецача продукце дикал лакхъяра, керттерча производственни фондехи производственни мощностехи бизза пайда эцара.

Мехкдаьтта промышленноста ханал 9 ди хьалха кхоачашъяьй мехкдаьтта доаккхара 1968 шера план, хІаьта газ доаккхара план ханал 6 ди хьалха. 1967 шера доаккхаш хинначул 19 процент дуккхагІа даьккхад мехкдаьтта газ укх шера.

Укх шера дикка дуккхагІа арахийцай мехкдаьтта продукташ, мехкдаьттан химически продукци, электроэнерги, кега гІишло, шовнни изделеш, мебель, кхы халкъа чІоагІа эша товараш.

Социалистически яхье хьалха латт «Старогрознефть», «Октябрьнефть», «Горскнефть» мехкдаьтта промыслови управленеш, мехкдаьтта газови управлене, Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чекхдоаккхача заводе, А. Шерипова цІерагІча нефтемаслозавода, Грозненски химически комбината, КПСС XXIII-ча съезда цІи лелача Грозненски крекинг-завода, «Электроприбор» завода, Грозненски ацетонови завода, Грозненски, Шалинский, Назрановски, Наурски, городской мехкоий механизировании карьера, Червленски чхьагІар доаккхача завода, Сунженски, Шалински райбыткомбинатий, Грозненски № 2 йолча горбыткомбината, горпромкомбината, кхыча предприятей коллективаш.

Экономически стимулировани чІоагІъярах, керда техника производствана юкъехьарах, технологи эргайоахаш тоярах, къахьегам кийса віаштІехьбаккхарах, рационализаторий изобретательски болх тоабарах, производственни фондех дикагІа пайда ийцарах укх шера къахьегама овсарле 4 процент лакхъенай дІадахача шера хинначул, хІаьта планированеи экономически стимулированеи керда системагІа болх беча предприятешка 6 процент совгІа лакхъенна я къахьегама овсарле.

Республике промышленноста болхлоша керда социалистически декхараш тІа я хІир. Деррига шоай низ тІабахийта къахьег В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача дена сийлена накъахьахара.

А. М. ГАРИХОВНА, И. МАНАЕВАЙНА, М. Б. ТИМОШЕНКОЙНА, И. А. ЯКУБОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Периодически кепайоалув арадоаккхача а из доаржадеча а толамаш дахар а дуккхача шерашка беркате болх бар а бахьан долаш Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Культура заслуженни болхло яха сийлен цІи лойла:

Гарихов Алексей Михайловича — Сунженски района типографе печатника.

Манаева Инабата — Ведана района типографе линотипистка.

Тимошенко Мария Бориславовнайна — Шелковской бувзама узла начальника.

Якубов Илья Авруновича — «Грозненский рабочий» издательства директора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель **М. МАМАЕВ.**

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
25 декабрь, 1968 шу.

БУВЗАМЕИ, ПОЛИГРАФЕИ, ИЗДАТЕЛЬСТВАИ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Периодически кепайоалув арадоаккхача а доаржадеча а дуккхача шерашка шоашкара беркате болх барах а бувзама органаш кепайоалув доаржадеча юкъедоарах долча Ленински Декрета 50 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Дамаев Даме Хизирийна — «Союзпечата» Ножай-Юрта районни агентства начальника.

Забродина Галина Николаевнайна — «Союзпечата» город Грознерча агентства подписнойи розничнийи отдела заведующена.

Колесник Иван Дмитриевича — «Грозненский рабочий» издательства типографе линотипни цеха начальника.

Леднев Петр Андреевича — «Союзпечата» кепайоалув дІа-хьа доаржадара республикански отдела начальника.

Легостаева Нина Николаевнайна — Грозненски вагонни депо технически библиотека заведующена, общественни хьесапе кепайоалув дІа-хьа доаржадечоа.

Муцольгов Махьмад Салена — Назрановски мельзавода планово-производственни отдела начальника, общественни хьесапе кепайоалув дІа-хьа доаржадечоа.

Пахомова Нина Ивановнайна — Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета чуйоагІача кепайоазон Управлене П. Н. Заболотне цІерагІча типографе наборщицана.

Сонаев Алаша — Урус-Мартанерча почтальона.

Тарамченко Евгений Павловича — «Грозненский рабочий» издательства типографе керттерча механика.

Тимчева Валентина Ивановнайна — город Грозне бувзама 20-ча отделене начальника помощника.

Шамсетов Шоипа Мовлена — Урус-Мартановски района типографе печатника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель **М. МАМАЕВ.**

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
25 декабрь, 1968 шу.

КОМСОМОЛО—ЮРТА БОАХАМА

ВЛКСМ ЦК ПЛЕНУМ

26 декабре Москве дІахо болх беш хилар ВЛКСМ ЦК пленум. Ден повестка шоллагІча пунктах лаьца — «Юрта боахам КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленума решенешка хьежжа дІахо дегІабоалабара юкъе дакъа лацарах долча комсомольски организацей декхарий хьакъехьа» доклад йир ВЛКСМ ЦК секретара В. Т. Дуваккина.

Докладаш йийца яьнначул тІехьагІа пленумо тІайийцар «ВЛКСМ 50 шу дизарен кагирхошта коммунистически кхетам балара декхарийи хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баь сопам кхоачашбара комсомольски организацешa беча балхах бола сопам. «Юрта боахам КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленума решенешка хьежжа дІахо дегІабоалабара юкъе дакъа лацарах долча комсомольски организацей декхарий хьакъехьара» сопам а.

«ВЛКСМ 50 шу дизарен кагирхошта коммунистически кхетам балара декхарийи хьакъехьара» сопам кхоачашбаран В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара даха доагІача тайпара накъалахараи чакхдоахаргдола гІулакхаш чІоагІдир пленумо.

Организационни дешаш дийцар. ВЛКСМ ЦК секретараллеи ЦК бюро членаллеи хержав В. А. Житенев, ВЛКСМ Свердловски обкома хьалхара секретарь.

ВЛКСМ ЦК бюро членалла хержаб Белоруссе ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь Г. Н. Жабицкий, Казахстана ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь У. Джанибеков.

Партийни балха тІа волаш хилара дувзаденна ВЛКСМ ЦК бюро члена декхарех пленумо мукъавалийтар Б. П. Трушин.

ВЛКСМ ЦК пленуме ВЛКСМ ЦК сийлахьа знакаш дІаелар комсомольски активистий йоккхача группана кагирхошта коммунистически кхетам балара боккха болх барахи ВЛКСМ 50 шу дизарца дувзаденнеи царна хьожаь хинна.

Пленуме дакъа лоацараша дег тІара моаршал телар йІаьхкхача хана космически наькъаш деча хьалашка сага вахар Іалашдара проблемаш юзаенна йола къаьстта лоархІаме Іилман эксперимент чакхйоаккхача дакъа лоацаш хиннача къонача Іилмахошка лорага Г. Мановцевга, биологага А. Божкова, техникага Б. Улыбышевга. Іилман эксперимент еча хана къонахчал гойтарах Іилмахой ВЛКСМ ЦК сийлен книжка тІа язбаьб, царна ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ а «ВЛКСМ 50 шу» яха юбилейни значокаш а елар.

ВЛКСМ ЦК пленумо шей болх чакхбаьккхар.

(ТАСС мерр.).

ЛЕНИНАХ ДАГАДОАГІАРАШ

Надежда Константиновна КРУПСКАЯ

1904 шера ноябрь бетта «Земски кампании «Искра» плани» яхача брошюра тІа, цул тІехьагІа декабрь бетта «Вперед» №№ 1—3 тІа араьяннача статьяш тІа Ильича яздора дукхахча наьха кертамукъал бахьан лоаттабеча боккъонна болча. Гуччахьарча къонсама ха гарга гІерташ латт, яхаш. Цо дика кхетадора революционни эккхам саргагІортар. Из таргагІортар кхетадар цаІ да, хІаьта вож—революци йолаенилга хар. Цудухьа 9-ча январехь бола хоам Женеве кхаьчача, йолаеннача революце хьалха йолча формах бола хоам кхаьчача — миттта хувналелар генахьа мел дар а... миттта гаьнна хьалха дІадахар а хинна дІаэттар деррига а цул хьалхагІа жол хиннар. 9-ча январе хиннача событеех бола хоам шоллагІча дийнахь Іурра Женеве кхаьчар. Сои Владимир Ильичи библиотеке дехаш новкъа кхийтар тхох ЛуначарскийгІар. Дагалаттаж йисар сона Луначарске сесага Анна Александровнай фигура, дог тохадаларах гІийла муфта хьейора цо. Питеверча событеех бола хоам хеза большевикаш эмигрантски столоверге дІадахар тхо. Цхьана хила бенам бар. ГуйбенкараІ хІама ца ашташ йист ца хулаш латтар, шеволчун дега чу кхаьчадар из «Шо нах бахьан дийгар...» яха илли даькхар. Цхьан хІамана уйла тІахьа хьежар нах. Массане а кхетадир революци йолаенна хилар, парчахьах бола тешам дІабалар, хІана геттара гарга яр «произвол дІаоргйола, халкъ сийлахь-доккха низ бола, кортамукъа» гІаттаргдола ха.

Ильича ерригаш уйлаш Россена тІадахар.

Революце хьадхарча деношке а Ильича кхетайир ерригаш перспективаш.

По кхетадир хІана болаш чІоагІа дегІабоагІаргхилар, революционни халкъ ах новкъа соцарг ца хилар, болхлой, самодержавець тІом ба чухьалха кийчбенна хилар. Болхлой котбаргба е эшаргба —вІашагІкхоакабелча долагда, хІаьта котвалара мамогта чІоагІагІа кийчвала веза.

Эттача минута болхлой класса датарлар къаьстта холуш, кІоарга кхетадеш хулар Ильич массаза а.

Хьалхьове езача либеральни буржуазеца оагІув а бехкаш, революци «йоарже еза», йоадар меньшевикаша, Ильича кхетадора котбовла чІоагІе ях болхлой хилар. Из це царца вар. Ах новкъа саца йиш йоацийла.

ДІахьадолу. Доладуьйлу «Сердало» №№ 145, 148, 150, 152, 154.

по болхлой класс йохаергйолга, къовсаме ишта пиз мел балара гІулакха Іалаьмате доккха эе дергдолга кхетадора цо. цхьаккха дича а из де йиш яцар. Исторе хьахьекхар ишколагІча шера хиннача революце болхлой класс кот ца алар, бакъда эшаль-и яцар, къовсам лоаттабе из кийча хилар доха дацар. Духхьала нийса вийкъ делабеш хиларах Ленинах гІийртачар, иштта ийшача, «герьага кховда деззацар» алар маьра вхы хІана дувца ца ховраша кхетадацар из. Шийн класса тешаме йолча авангарда къовсам лоаттабеш йола массе дІатасса йиш яцар.

Ильича хадданза тІахьехар болхлой класса авангард—парти—къовсама вІашагІкхетара, дукха мах кийчбара. Цунах яздора цо «Вперед» яхача газета тІа арадаьхача Россе дохьийтача письмош тІа.

«1905 шера кйсласІча январе хьальехар пролетариата революционни хьинара залас, социал-демократий организаци вІалла кховчамбоацаш хилар а», — яхаш яздаьх Владимир Ильича февраль бутт болалуш. «Революци вІаштІехьъяккха декхарийла децей вай?» яхача статья тІа, дешагара гІулакхата валара тІахьехар цуй хІара мугІаро.

Марксе Энгельсей революцехи восстанехи мел лоадьо юха хьйта, вІоагІа хьежа, уйла яь ца Іеш, — Ильича вІезига кинижкаш дешандар тІема искусства а, тера юкъе а доалдеш еча восстане техника, восстани вІаштІехьъяккхара массе а тайпара уйла а еш. Яха цу хьакъехьа хетачул а дукхагІа из гІулакх деладеш вар из, партизански тІом болча ханарча ударни группех, «пятехи десятехи» цо дийцараш профана дахьса хабар дацар, уйла а яь массе оагІорахьара оттадь план яр.

„Societe ge lekture" гІулакхе вола саг теш вар швейцарски манерах доттах хьалхьекха йола дагерІа хачий юкъаІохьакха вецдуш вола эрсий революционер геттара Іурра вайя. Кхера кІалаттача, ше цкъа ваьйнача истолихга дІатІа а хайя, шийн йолча самалах берзахча керта пийлха чеш а кийчдийи, селхан шийн дика баррикадни къовсамах, тІатаІара къовсамах доладаа книжка хьа а ийце, из дешна волалуш хилара. Цкъаза хьа а гІетте, тахе тІара доккха словарь хьа а ийце, ца доза дош доашхар. Ткъа дІа-юха а ухаш делар, цул

тІехьагІа истола дІагІахайа, чекх, тІатеІла, замигача почеркаца диалха вІашка диллача каьхата тІа яздора.

Россе терз дІадахьийтара йиш мел яр дора большевикаша, бакъда дешиннар форда юхе тІадам массел нара хІама дацар. Россе (Питере) хьахиннар Боевой комитет, бакъда цо дедара болх бара. Ильича Питере дІаяздора: «Цу тайпарча гІулакха тІехь массанел кІеамтагІа найдане я Боевой комитетаки цуй боккъонехи йола схемаш, къовсараш, хабараш. Укхаза эш хьардаьнна дола хьинар, цІаькхи а дьнцар. Дукха, чІоагІа дукха хоз сона ах шера бомбеш дувнар, хІаьта цхьанкха хьа а дьиц! ХІаьта уж дувцараш ба эгара а дукхагІа дийша нах... Кагирхой болча гІо, господаш! Из к цаІ мара йоаца долла хІама кІалхардоаккхаш йола средство. Из ца дойя, дахра, тІехьа-и дусаргда цо (сона из дика гу), «Іилма» записканца, планаша, чертежаша, схемаша, геттара дикача рецептаща дусаргда цо, бакъда организаци йоацаш... Цхьаккха а тайпа формальностий хьа ма еза, терхал ма ел шоай, дахьа духьа, еррига схемаш, дІахьа боккъонни привилегеш еррига функцеш».

Большевикаша кІезига хІама хьадацар герз юкъе дола восстани кийчъера хьакъехьа, дукхаза а йоккха турпалал гойташ, хІара минута ва лара кхерам тІалаттахеша а. Гера юкъе дола восстани кийчъер — иштта дар большевикий лозунг...

Ильича оттадаь вож лозунг лаьтта бахьан ахархошта лоаттабу къовсам хьаллапар дар. Цо йиш хуллийтарьяр болхлой классага цо лоаттабеча къовсаме ахархоща оагІув лаца. Ахархой вош массаза а терхал дора Владимир Ильича.

...Дукхахбараш дІаухар, дукхахбараш дІабаха кийчлуш бар.

III-гІа съезд яра еш агитаци яр Россе. Иштта керда съезд йоаза эрсйоацаш дукха хІама хувпаденнадар II-гІа съезд хиннача хана дехь, хувхкха лешаш хьалдаІкка оттадаьдар вахаро. ДукхагІа йола комитетах съезд яра тІехьа яр. Дукхагіча комитетий Бюро хьахилар. ЦК-ас вІашагІтехар дукхха бола керда членаш. цацца меньшевикаш а болаш,—шийн

чулоацамга диллача из большевикийн меньшевикийн барт тоабеш яр, III-гІа съезд гулъелга мамогта юха а увзар. Москве, писателя Леонид Андреева квартире хинна ЦК яхачул тІехьагІа, ца лувцаш юхейиса ЦК-а членаш съезд гулъяра раьза хилар.

Съезд гулъелар Лондоне. Цига дукха а дукхагІбараш большевикашкахьа бар. Цудухьа меньшевикаш съезде а ца боагІаш шоай делегаташ Женеве конференце бахийтар...

Съезде масса долча хІаман тІехь холуш дар Россе болхлой болаш бархам хилар. Герз юкъе а долаш йолча восстанех, хана йолча революционни правительствах, переворот хулача хана тактикаца долча гІулакхах, РСДРП гуччахьа йолалларах, алархой боламца долча гІулакхах, либералашца долча гІулакхах, къамий йолча социал-демократически организацешца долча гІулакхах, пропаганда агитацеш, гучадаьккхача парте даькъах. иштта кхыдарех йола резолюцеш тІанийцар.

Аграри дешах йола доклад хьача Владимир Ильича предложенех «отрезках» йола пункт комментаре хьысапе оттае дахьрхІар, хьаллхарча архІаша оттадаьдар помещикий, удельни, церковни лаьттаж хьадалара дош.

Кхы шин дош а дар III-ча съезда тарлуш — шин центрах дола дош болхлошцей интеллигенташцей юкъерча гІулакхах дола дош.

III-гІа съезд кхыдола сурт долаш яр. Из ха тІакхоачаш Россера организацеш хьаьнияр. Іалаьмате халача кхерамерча конспиративни хьалашка болх беш хинна къайлагІара комитеташ яр уж. Иштта дола хьалаш хиларах комитеташа цхьаьнкахьа а хІана дац аьнна шоашта юкъе оацар болхлой, цхьабакъда болхлой болама йоккха влияни йора цар. Комитета листокаш, «распоряжениеш» дукхахча болхлой дагара яр — хьалхе делаар йолга холера парча, цудухьа комитеташ цар чІоагІа

доаршІар, цул совгІа цар гІулакхаш тайпане хеташ тІаьцар дукхагІа болча болхлоша. Болхлой интеллигентех къаьсти каст-каста гулхора болхлой керттера дешаш дуйца. Большевикаштех меньшевикаштех юкъе барт ца кхетача керттерча дешах лаьца Одессерча 50 болхлоче заявлени хьийтар III-ча съезде. цул совгІа, хоам бора из дош шоаш дувцача юкъе цхьанкха а интеллигент хилаваца, яхаш...

III-ча съезде болхлой бацар — хинна бале а белгалваьнна цхьаккха болхле-и вацар. Бакъда комитетчикаш-и бар съезде дукха. Иштта долча III-ча съезда сурта терко ца яьча съезда протоколаш тІара дукхадар кхетадергдац...

Владимир Ильич чІоагІа тІехьавар болхлой комитеташта юкъебоалабара. Цу гІулакха тІехьа вар Багданов, «заграничникаш», литератораш, дуккхал бар комитетчикаш. Цу хьакъехьа йола резолюци юкъе ца йоалаяр чакхдаьккхар комитетчикаша; бокъьалдар аьнча, йиш яцар комитета юкъе болхлой ма баккхийта аьнна резолюци юкъеяккха.

Пренеех хьамаь дехь, Владимир Ильича йоахар: «Сона хет гІулакхага шерагІа хьажа езаш да, аьнна. Болхлой комитета юкъебоалабар педагогически хинна ца Іеш, политически а декхар да. Болхлой классови инстинкт йолаш ба, дукха йоккха йола политически навыкаш хилача царех каста хьахуя тІаьттар лоаш бола социал-демократаш. Сона чІоагІа дезаргдар вай комитеташта юкъе хІара 2 интеллигента лоархІаш 8 болхло хилар. Нагахь сапта литература могадьр — тарлучех болхлой комитеташта юкъе бахкийтар — кхоачамбоацаш хинадале, тІаккха бакъахьа хургдар иштта могадеш дар съезда шерагІа аьнна хилча. Нагахьа санна съезда къаьста а хьалда а йола директива яра хуле, тІаккха шуга хургьа демагогеца къовсам лоаттабара эша радикальни способ: из съезда къаьста бола лоІам...».

Кхы цхьаькха а доккха дош латтар съезде: пропагандах агитацехи дола дош.

Дагалоатlа сона, Одессера тхе дол-

ча Женеве схьар цхьа кхаьсаг, из кадар: «Де йиш йоацар дІадахьах болхлоша комитеташа: цахьа шоаштта пропаганда тела [illegible] царна, йиш йий ца де? Агитаци [illegible] йиш дацийтха парна!».

Одессерча кхаьнкга баьча хІамо дикка чІоагІа уйла ейтир Ильичага. Пропагандах болча [illegible] юкъе хьош [illegible] [illegible] хилар цох. Гучадаййар, цунах лаьца Землячка а, Миха Цхакс а, Десницке а дийца хилар, пропаганда къаьнара формаш ейна дІаьяннаяр, пропагандах агитаци хиннаяр. Болхлой болаш Іалаьмате чІоагІа дегІабирах къамьлаша еш йолча пропаганда а кхыетел агитаце а боламо дІадехарий кхоачам бацар: популярни литература, популярни газет ахархошта, кхыбола мотт бувцача халкъашта дола литература эшар...

Еррига а бІарчча а хьанйцача III-ча съездо белгалдаьхар къовсама ваькъаш. Уж дешаш кхьчча тайпара къесталора меньшевикаша. III-ча съезда резолюцештех меньшевистски конференце резолюцештех юкъера принципиальни башхала Владимир Ильича къовстайир «Демократически революцеца чура социал-демократи тактика» яхача брошюра тІа.

Тхо Женеве юхадаьххар...

Октябрь бетта юкъе Ильич Финланде валара дош эттар. ЦК-х кхетарговлаш, цхьабакъда дегІайоагІача событеша дош хьача тайпара оттадар — Владимир Ульяч Россе ваха кийчвелар. ГІулакхаш чакхдаккхалца со шин хІиранагІа Женеве йиса езаш яр. Ильичаца цхьана цун вахьхаташкен письмошкен хьежар тхо, конверташка хьежжа къовстадир. ХІара конверта тІа яздир Ильича. Деррига чемодана чу а дехка, иоп. Карпинскега мотт сона, яораде дІаделар. Из чеомлан ца йоаш а йиса, Ильич веннача тІехьагІа Ленина институте дІачуелар. Парте истори къаьста доазйиташ дола документали письмош дар цу чу.

28 октябре Ильича хьалда дийцар письмо тІа ше Россе вхалоагІаш хилар. «Дика я вайнита Россе революци, дахьра я дика!» яхаш яздир цо цу тІа. Восстани хургйолча хана доллча дена жип лун, цо йоах: «сога сайта хьаттача ал не вІаьстанга йоаккхаргьар... Вайга-м детта мича хетт из».

(МИН).

(ДІахьадолу хургда).

ТОРОНЕХ БИЗЗА ПАЙДА ИЙЦАР

Укх шера шоллагІча квартале продукцеш реализаци яра план кхоачаш ца яьрашпа яр тха завода коллектив. ДІахо из гІулакх да нєгаргдоацилга кхетадир завода кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. ТІадмеш кхачхавнккен декхараш тІеца дІа а доахаш шера план хана хьалха кхоачашъяра оарцагІбаьхар завода болхлой.

Цехий, участкий коллективаша шера социалистически ях йоаржаьйЙ, оборудованехи станокехи бизза пайда ийбу, къахьегама оцсарле лакхъяьй, арахецача продукцега дІабода мах ложбу, дукха кердадаьаш производствана юкъехкух. Цунах доккха бермат даьннад. ХІанзчул бутт хьалха кхоачашъяьй коллективо патилетка хьалхарча кхаь шера план, хІаьта укх шера план 23 декабре кхоачашъяьй. Ер бутт чакхбаладехьа шера планал совгІа дукха арахецаргья мехкдаьттахоштен бурундеттараштен эша оборудовани, бахача наха эша товараш. Уж хургда 240 эзар сома маьха. Арахецача продукцега дІабода мах планал лахрІачул 3,5 процент лох а беш укх шера пачхахьалкхенна кходаьд 133 эзар сом.

Укх шера вай республикерча а иштта вай мехкарча мехкдаьттахошта лахрІа а, арахийцай керда норхІ техника. Къахьегамхошта чІоагІа эша товараш арахецара шера план шоза тІехкхоачашъяьй завода болхлоша. Патилетка хьалхарча кхаь шера арахийцача продукце боарам 58,8 процент лакхбенна, цул хьалхарча кхаь шера хиначул.

ХьатІадоагІача шера 7 январе дехз планированехи экономически стимулированехи кердача системагІа болх бе кийчлуш я завода коллектив. Кердача системагІа болх бара хьалаш дІадехнийтад завода болхлошта, инженерно-технически болхлошта, специалисташта. Завода коллективо социалистически декхараш тІанийцад тІадоагІача шера планах лахрІачул совгІа бІаь эзар сома мах продукци арахеца пачхахьалкхенна 88 эзар сом пайда бе.

Къаьстта дика къахьегаш я токарь Мирчев Александр, керта эттеа мехкдаьтта оборудованехи ремонт еча цеха коллектив Угрюмов Григоре кулгалдеча котельно-сварочни цеха коллектив. Цар мах а хьалха кхоачашъяьй шера [illegible].

Е. ГУВАНОВА,

Грознерча ремонтно-механически завода плановй отдела начальник.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца СССР ордени енай болгарски «Надежда» яхача крейсер тІа хиннача восстане доакъалхошта, 1918 шера декабре, ше Севастополе йолаш, интернациональни солидарноста гІулакх даьд цу кема экипажа. Сийлахь-боккхача Октябре коталоппап лоре хьал а этта.

Сурта тІа: болгарски гражданашта Советски Союза ордени лаар. Краснознаменни Іаьржача форда флота командующи вице-адмирал В. С. Сисоеви восстане доакъалхо Хаджигеоргиев Никола Тодоровй.

Ю. Ильинна сурт, ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА ДА ДЕННА СОВГІАТ А

Укх шера ноябрь бетта дар из. Республика мехкдаьтта промышленноста 75 шу дизара юбилейна летаьча торжественни собраме дакъа лацара хьагулбеннача нахах тІапк кьчна хьалийлаво В. И. Ленина цІерагІча культури Двореца йоккха зал. Цига бар къахьегама ветеранаш, цар сийлен гІулакх дІахо хьош бола мехкдаьттахой — тахапара къахьегама турпалаш. Десаш гІоадаьнна боаме бар уж массаза а. Царца найра сона Батыжев Паша а.

Цунца болхача МалгІабикерча новкъостана, из вовзараша дийнаш лоахар Пашийна. — Укх деначо деношка, кьа къахьегама йоккха мах а беш, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумча Сийлен грамота хьона аларах тхо а за доккхий деш.

...Да а за-их ца лала хоагІаш денна совгІат. Хана йоккха вене а къахьегама никъ бІаьха ба Паший. Ер 21-гІа шу да цо из никъ каралаьца.

1947-ча шера горда Карагандекіоп болккхача шахте балха вода Паша. Хьалхарча хана проходчик волаш болх бу цо.

— Аьтта дацар шахтера чоалхане говзал карерзае. Берригга болх лаьтта вІалха бе безар. Цул совгІа хана хІамига а вар со.

— Бакъда, дика новкъостий корабир цига а. Цар гІо дарах вІаштІехьдаьлар са сай вахара эггара хьалхара къахьегама гІа кийсача новкъа бакха — яхаш дувц хІана Батыжева.

Цул тІехьагІа-м эттагІа дар Пашийна болх бе. ХІаьта а, кхьа говзал Іомадарах кхоачам бац цо. Шахте балха ветта шу даьнначул тІехьагІа карерзаю цхьаьккха балха говзал — цох электрослесарь хул. Шийтта шера болх бир цо цига цу говзалах. Цига болх баьча шерашка а дукхи ахчан совгІаташ. Сийлен грамоташ телара, бархал кхайкадарца бок-

кха мах баьб цун къахьегамах...

1959-ча шера цо ваьча горде МалгІабике цІавоагІа Паша. Дукха ха илалехьа укхаза из балха вода «Малгобекнефть» нефтепромыслови управлене кхоалагІча промысле. Юха а керда производство, керда коллектив. Аьтта дацар Пашийна мехкдаьттахочун чоалхане говзал Іомае.

—Дикача, йоккха опыт йолча мастера А. Ф. Кокова кулгалдеча бригаде болх беш вар со цу хана, —йоах Батыжева. Мастер, еррига чча коллективо гІо а деш, балха аьтта дукха ха илалехьа операторя говзал Іомайир аз.

Къахьегам дукхабезаш болча, цунца шоай ираз корадьча махлах саг ва Паша. Хетаргахьа цудухьа хила а мег из цига болх беше а заочно дешаш. Нефтяной техникум цо толамца йистехьккхар. 1963 шера из хьожаву мехкдаьттана учет еча участке мастерала. Шийн декхар дика кхоачашду цига а. ХІаьта, 1966-ча шера шоллагІча мехкдаьтта доахача цеха кулгалхо эцаш ха эттача, эггара хьалха Батыжева шийн дьеккхар кхоалагІча промысла кулгалхоша...

Башха йоккха яц мастера Батыжева кулгалду коллектив. 24 сагах латт из. Бакъда, доккхий да цу коллектива кулгалхочоа мастера хьалхашка латта декхараш. Мастер декхарийла из организаторски, воспитательни болх бе. Из ма хІара сага оамал, цунна эшар эггара хьалха ха лезар, юххера а къахьегама дисциплина кхы а чІоагІъеш. Толамга бода никъ коллектива хьехар. Из Паший вІаштІехьа а деал.

Дахи коллективаца ва из. Из хьинар, кхетам кхобаш коллектива сий лакха лоаттадара.

— ХІара члена сий, коллектива сий да, — йоах цо.—Аз болх беча 21 шера дукха моттигаш нийсъеннай сона халонаш хьал-

хашка утташ. Бакъда, коллективе, новкъостий новкъостал а деш эшаьй уж. Цудукъа гІерт со коллектива сий лакха дезаде.

Из цу коллективо сийленна делаш. Укх шера цхьаккха а бутт дІабахабац цо план кхоачаш ца еш. Духхьал ноябре цкъа миллион кхолІ бІаьи кубометр газ скважинашка чухийтай цу цеха коллективо. Ер шу доладелча дена цу цхьан цеха коллективо кхоачашдаьча гІулакхаша 32 эзар тонна тоип «Іаьржа дошув» деннад промыслана.

— КарагІдаьннача кхоачамбаь Іе йиш яц тха коллектив. — йоах Пашас. ХІара скважина чура дукхагІа мехкдаьтта даккхара къовсам лоаттабу цо. ХІаьта МалгІабике меттел. Къилбаседа Кавказе а йоккхагІа ярех ма йий тха промысел. 240 скважина я цуч коллективо гІулакх деш. Царех 21 мара фонтанни яц. Къаьнача фонда скважинашка дукха дІадех мехкдаьттахошкара. Цхьабакъда, мехкдаьттахоша а дьинаре къахьегарах лакха за промысла хьоккхамаш. Пятилетка кхаь шера план тІехкхоачашъяьй цо. Ер шу доладелча дена планал совгІа даькха «Іаьржа дошув» 69 эзар тонн гарта да. Цхьайтта бетта планал совгІа 103 эзар сом пайда баьб. Иштта доккхий толамаш доахаш йолча коммунистически къахьегама промысла барт тайпача коллективо дерхІ Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дузаш планал совгІа 130 эзар тонн коача доагор дакхда. Из беьктокхаме декхар кхоачашдара йоаржаьяча дукъе хьинаре дакъа лоац тха цеха коллективо.

Йоккха опыт йола мастер хиннна Іац Батыжев Паша. Коммуниста Батыжева хьинаре дакъа лоац общественни балха тІа а. Из ва промысла партбюро член, месткома председателя заместитель, шоай цехе политинформатор.

Ю. МУРСИЕВ.

ТІЕХЬАДИСАРАШЦА — КЪОВСАМ

Бахача наха юкъе атеистически пропаганда елга — из да тха, Наурски района лекторийн докладчикийн керттерчарех цхьа декхар. Цу пропаганда формаш тайп-тайпара я. хІаьта парна юкъе белга я цІагІара лекторий. Юххьанна эзда аз уж лектореш тха районе бахача наха чІоагІа езаенна хилар. Массане а хьокхам еш шегаргболаш дика болх беш я Наурски, Калиновски, Ищерски станицай, Алпатово яхача юрта лектореш. Мишта бу цар из лоархІаме болх?

Наурски станице Пушкина цІерагІча улицагІа вахача механизатора, коммуниста Джамалдинов Айдулай цІагІа болх беш лекторий йола ер кхоалагІа шу да. ХІара бетта шоаза-шоаза гулду укхаза нах лекцега е докладага ладувгІа.

Юрта йисте бах цу цІагІа гулаш бола нах. Гаьна я нарпа культура ЦІагІа саавІа яха, цудухьа цу цІагІа гул а луш цига тайп-тайпара салаІама а тематически а сайренаш чакхйоах. Иштта массанена хозахеташ чакхъьлар дукха ха йоацаш «Ислами кхалсаги» яхача темах укхаза хинна сайре. Дукха нах баькхабар цига. Боккхача йезамца ладийгІар гуллбеннараша механизатора, коммуниста иов. Гублева яьча докладага. Шоай улицагІа бахача цхьаболча дезалех лаьца къаьста масал а доаладаь дийцар цо дино деча дукхача зуламех.

Калинина цІерагІча совхозе болх беча кхалнаха — Хасанова Зинис, Умарова Уэульбата, Джамалдинова Хасмата, Шамсудинова Сапигат, Хаьнева ПаьтІамата, кхычар а къамьлаш дир сайрене. Цар массане а дийцар цаІ дар — хІанз а тІехь вайна юкъе делаш долча дІаяхача замах юкедисача вача гІулакхаша вахар ийрча-доаккхаш хилар.

Шоаш цамогаш ма хиллаиге а лорашка а ца бенаш молаш болча е хьежа нах болча ух цхьабараш, шоай бераш а цига ккуэл. Цу гІулакхо кхы е унзара доаккхадар.

ШІалха а ма йиш йолаш дац станицига бахача цхьаболча дешна — моаноша шоай бераш сунатдеш хилар. Цу тайпара бер метта иале геттара кІалдуе цул тІехьагІа ихы мелай де хІама пахилча лорашка новкъостал дех. Цкъаза лораш тохабелча а хІама хургдоацийча дош тІаккха бер.

Масалаш а кхувлаш дуйц цу тайпарча зуламех ше лекци еш районни больница лора Г. С. Новиковас.

Атеистически темех йолча сайренашка гучабоах шоай йийигаш деша ца ухийташ баха дай-наной. «Ислами кхалсаги» яхача сайрене а бийцар цу тайпара бараш. Уж ба, масала, дай-наной ШамсудиновгІар, АлиевгІар, АкмурзиевгІар.

Цу тайпарча сайренашка гуллу цу станице вахача Исраилов Пацу цІагІа а. Дукха ха я цу цІагІа атеистически темагІа сайре дина. Бусалба а кераста а дино деча дукхача зуламех дийцар цига гулбеннараша. Наурски районни культура ЦІен агитбригада концерт оттадир, тІаккха «Чукот тореп из Берлева» яха Іилманпопулярни кинофильм хьекхар.

Сакъердаме чакхъйол десятидворкашка дешара конференцеш а. Лакхе дийначо шина цІагІа хиннай писателя Мамакаева «Гибель Венетты» яхача книжках лаьца дешара конференцеш. Цига гулбеннача «Фатима» яха кинофильм хьекхар.

КПСС XXIII-ча съезда решенеш, КПСС ЦК мартовски октябрьски Пленумаш юкъаш докладаш вехчени хул десятидворкашка. Уж-

еш хьехархоча А. Смирнова, халкъа судхочо Н. Я. Белкинна, лоро Г. С. Новиковас, Калинина цІерагІча совхоза директора П. Ф. Саблина, совхоза рабочкома Н. Исраилова.

Белгалдаккха деза цу тайпара лекцеш, сайренаш, дешара конференцеш кийчъеча хьинаре дакъа лоацаш районни культура Цен болхлой хилар. Шоай ха а хьинар а кходаш цу хьакъе Ю. Филимонова, А. Бондаренкос, А. Фахрудинова, районни библиотека болхлоша Л. Ожередовас, П. Кривопоповас, автоклуба заведующе В. Стюбкос. ХІаьта дукха дикагІа болх бе баьвнаб цу десятидворкашкара кхалнах шоаш а. Булбе ух, шоай мехкарашка сайннйарча школе дешийт. ХІаьти царгара хьоххам оп кхычар а.

Бахача наха атеистически кхетам балара боккха болх бу Ищерски библиотека заведующе В. П. Чеботаревас. Цу гІулакха дика пайда эц дий хукьалерча художественни а Іилман-популярни а литературах. Лекцеш еш, дешара конференцеш чакъйоах, сайренаш ю. Гаьна хутораша хІа а учаш бахача нахана из болх бе бІукьажап цу библиотека заведующе а библиотекарий а.

Сакъердаме болх бе хина хуьхала къовсам лоаттабара Калиновски культура Цен болхлоша бер а. ЧІоагІа къахьег цу къакъе культура Цен директора Е. М. Голзматина, станичи библиотека болхлоша И. А. Архиповас, Н. Е. Полесиаес.

Хьокхаме болх бу бахача наха юкъе атеистически пропаганда яра «Ленина» совхоза библиотека заведующе Япейко Валентинас. Тайп-тайпарен сакъердамен мероприятеш чакхйоах цо шийн дешаранца.

Е. САРАНЦЕВА,

«Знание» общества Наурски районни правлене бакхтехоржа секретарь.

КОЛХОЗА ЗАВОД

Укх шера август бетта дог гІоздаьнна бар Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза къахьегамхой. Укхаза болх бе йолаелар консервни завод. Дукха болх бе бийзар из завод хьалъяра. Шера йиь миллион банка арахеца йиш йолаш низ ба цу предприяте.

Из завод хьалъеча дика ха йоалаш къахьийгар «Чечингколхозстрой» яхача гІишлошъеча управлене болхлоша. Цар ханал хьалха кхоачашдир шоай декхар. Цхьаболча балкаш колхозхоша шоаш чакхдаьхар. Керттерча цеха чухьарча оборудованеба монтаж еш Ю. Золотарева кулгалду

боахама гІишлошъяю бригада хилар. Из болх цар дика чакхбаьккхалта ховрга завод болх бе йолаеннача хана дехьа оборудовани йохар бахьан долаш цІаккха еца ца лаьттадага белгалъяча.

Хала дар юххьанца заводе болх вІаштІехьбакха. Оборудованеца болх хьабе ховш саг вацар, специалисташ бацар. Кулгалхой гаьна дІаухаш нах хьабеха бийзаьзар. Боахаме а бар из гІулакх карадерзаде безам бараш. Эггара хьалха цу заводе къахьега безам ба тха. аьнна правлене баьхкар доярканаш оалхазараш лелалерашш. Из болх Іомабе царна чІоагІа новкъостал дир Гайворонскеиа Нина Александровнас. Цу заводе технолог я из.

Иштта шоашта карагІдаьннача дош доккхал деш. хІаьта ца ловзар Іомадеш дІадахар хьалхара денош. Болх хьабе, из бовза гІертар гуш вар. Царех вІашагІкхийтар укхазара коллектива. ХІанзаре белгалбьнгаб заводе производстве хьалха даттараш а. Царех я стерилизатор Любова Валентина, автоклавщица Мацюк Зинаида, болхло комсомолка Буренок Галина, кхыбараш.

Цкъаза хий доацаш юсаб завод. ХІаьта а болх сацийтабар укхаза. Хьалхе цу гІулакха Іалашдаь хий чулаттаду ехкостащ я завода кхоа...

Нагахь санна хий кхоача а денна завод сецача молхагІа дийнахьа шоай чакхдаха деза бахьадалараш. еш кийчбе оттар болхлой. Иштта залонех ца къехкаш хьаенай къона коллектив, цудухьа цар эша а йир уж.

ХІанз шоаш кийчъьча продукцена реализаци еш ба уж. Цар ассортимент йоккха я: компоташ, соков, маринадаш, салаташ. Кубански салат чудола 1300 банка ехкай цар Грозненски вабкоопага. Из салат хІанз горде а юрта а бахачар хоаттаж да. Цар продукци заготсбыта базашка гІолла вай мехка дукхача областашка дІаухийт. Укх Іай цар консервий чан бовзаргба вай мехка къилбаседа бахача наха.

ТІадоагІача шера шоаш зе дерхІачох дуаш нов. Гайворонеке.

— Нагахь санна укх шера массехк бетта заводо ах миллион банка консерваш арахийца яле тІадоагІача шера йиь миллион хургья уж. Из кхоачашдара цхьаькха цаІ томата лаьхІа поточни лини оттаерга еза. Шердукъа арахецача продукце ассортимент. Лакхлургья къахьегама оасаре. хІанз шоай болх дикагІа байзаб болхлошта.

Укх шера баьча бахах боахамна 100 эзар сом пайда баьб заводо.

ХІанз тІадоагІа шера кхебергбола хьуькъам хьачуэцара кийчъеш я предприяти.

В. ШОВХАЛБИЕВ.

Укх шера 20-ча декабре денз 1969 шера чотах къахьегаш я Нохч-ГIалгIай химически завода цхьоалгIча цеха басараш хьалеча отделене коллектив. Социалистически эхье аьнна къахьегача цу коллектива III-ча квартале дика толамаш дахарах карара кара тела ЦIе байраха елар завода кулгалхочо. 1969 шера кхоачашде дезаш лоархIаме декхараш латт цу коллектива хьалхашка. Царна да телат еча цеха реконструкци яр. Цул реконструкци яьчул тIехьагIа басараш хьадеча цеха торо хургьа хIара бетта 500 тоннага дIакхоачаш тайп-тайпара басараш арахеца.

Дукха ба Нестерова Анна Сергеевнас кулгалдеча цу цехе хьокхаме къахьега болхлой. Царна ба аппаратчикий гIончий Бурсагов Мовлад, Дундаев Султан, Эльдаров Исак, басарашта расфасовка ю Яковлева Анна, шитта мастера Сдобнова Верай бригада а.

Сурта тIа: В. Сдобновас кулгалдя бригада.

М. Памева сурт.

НОТ-га ХЬАЖАРА ИТОГАШ

ХIана бархI бутт бузаш латт республикерча 60 промышленни предприятеи гIишлоштъеча организацеи Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара планаш мишта оттаьй а уж кхоачаш мишта ю а хьажар-конкурс дIайолаь. Нохч-ГIалгIай облсофпрофо из хьажара конкурс дIайолабйир НОТ планаш кийчъяра дукхагIа болхлой, инженерно-техническа болхлой, гIулакхера мах юкъе а эзаш. В. И. Ленин вичь бIаь шу дузача денна къахьегама совгIат кийчдара.

Укх деношка хьажара итогаш яьй, по къаьгга хьахьекхад республикерча дукхача промышленни предприятей, гIишлоштъеча организацей коллективаша Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара болх дикка тоабаь хилар. Дукхача болхлоша лакхъа лаьнад цу лоархIамерча балха тIа. Масала, дIадахача шера цу балха тIа лакхъа лоацаш хиннараш 3679 болхло вар, хIаьта хIанз цу балха тIа лакхъа лоацаш ва 6 эзар гарйта болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхера саг. Дикка дукхагIа хиннай творчески бригадаш, цар дукха къахьийгад НОТ планаш производствана юкъехкахьаро. Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе совхьа хиннача лах творчески бригада дукхагIа я укх шера, нефтемаслозаводе — 17, хIаьта «Грознефть» объединене автобазе — 19 бригада, шитта кхычахьа.

ЧIоагIа гIалвугаш хIама хь Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара балх кхачан промышленноста, хьу чакхйоахача промышленноста предприятешка, гIишлоштъеча организацешка, «Грозвино» объединене совхозашка дикагIа тоабар.

МалагIча творчески коллективо мыккхар конкурсе хьалхара моттиг? Творчески хьинаро иъа а хьегаш лакха толамаш дахарах, кийч а еш НОТ планаш производствана юкъехкаьарах хьалхара моттиг елар Назрановски машинаш ераштта (творчески бригада кулгалхо М. М. Тумгоев). «Электроинструмент» завода цхьан цехе слесарий сборщикий балха моттиге юкъейихьача НОТ плано эгара дукхагIа пайда бир — 110 эзар сом. Республикански хьажара комиссе белгалдаьккхар творчески бригада, цигарча специалисташа НОТ план кийчъяра методика нийса чакхъяьккха хилар. Из кийчъялехьа дукха аналитически белхаш даь хилар. Цу плана хьожайяр хьалхара ахчан преми.

«Терек» яхача фирме мебельни шитаишта отделка яра йолча отделене кийчъаь НОТ комплексни план а чIоагIа мехке хилар белгалдаьккхар. Из НОТ-а план кийчъяьй И. И. Чуйко керте латтача творчески бригада. Цу плана а хьожаяьй хьалхара ахчан преми. Шитта дика къахьийгад «Красный молот» завода воч. Салахутдинов, «ГАРО» завода воч. Тищенко, «Грознефтеразведка» треста 23 участка механически мастерски воч. Яшин, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воч. Бычкова керте латтача творчески бригадаша. Церна хьожаяьй шоллагIа ахчан преми.

НОТ-а шиш плана хьожаяьй кхоалагIа преми. Парех а Грозненски химически комбината воч. Андросов керте латта творчески бригадеи «Грозхимнефтестрой» треста гIишлан-монтажни управлене воч. Димов керте латта творчески бригадеи.

Цу лакхе цIераш яьхача бригадашта ахчан премеш хьожаяра совгIа облсофпрофа президиума репиенах Сийлен грамоташ а елар.

Цхьабакъда, лакха къахьегаш толамаш лакха дац а, Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбоаккхача пхьадола кхоачамбацараш а нийсалу. Масала, моттигерча промышленноста, автомобильни транспорта, коммунальни, бувзама, торговле, общественни кхачан организацешкара Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара йола план конкурсе хьакхаьча цхьаккха а яцар.

Облсовпрофа президиумо Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара итогаш яьчул тIехьагIа профсоюза обкомашта, райкомашта, тIадожадир нийсалу кхоачамбацараш дIа а доахаш къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх тоабар.

С. ЧУХАРЕННО.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХIАБУ

Чакхдоалаш латт пятилетка кхоалагIа шу. Из къаьстта беркате хиннад Гудермесски машинаьакъа электростанцей коллектива. Электроэнерги яккхара шера план пхьайтта бетта кхоачашъяьй по. Дикка кIезигъяьй зеьна йовш хинна электроэнерги, хIаьта мощностех пайда эшар тоьад лакхъдениад. Гудермесски узло эгара хьалхарчарца коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай цу коллектива.

Энергетика балха вихье кертера хьокхам ба электроэнерги кхоар. Электроэнерги кIезигагIа йовргIола гIулакх даь. Узла помещенешта чухьнахьа люминесценти лампаш ехкай, уж тайпа лампаш арахьа а ехка безам бедаш ба уж. Цу гIулакхо дикка электроэнерги кхоергьа. Iан заманахь болх бара шоай помещенеш дика кийчъаьча энергетикашта пхьакхха хьовзам хилац балха тIа. Укх шера электростанцена реконструкци а йир, цул совгIа лохавольтни линена ремонт еш чакхбаьлар ерригача Тереки участке. Уж дерриге балхаш гIишлой организацей поякъостал доцаш шоай низаца кхоачашдир цар. Цига болх беча массах дукхагIбараш массехк балха товзал йолаш ба, цIудаьа вIаштIехьдоал цар моллагIа болх бе. Масала, Щербинин Григорий Степанович слесарь хинна Iац, из ва машинист-дизелист, ца столяра, каменщика, штукатура балхаш лу. Шитта массехк балха товзал йоалаш ба В. Шарохин, В. Карышев, Г. Кудрявцев, кхыбараш.

Укх шера электростанце керда установка ейий. Из а переменни тока приборашка хьожаш. Хьалха из болх чIоагIа чоалхане бар, ток дIамел бала хьажара счетчикаш Грозне кхаьхьа езаш хулар. Цу балхах мукъабаьлар энергетикаш цу кердача установко.

БIезига бар электростанце шоай пояхкъосташта хьокхам а телаш хьинаре къахьега болхлой. Парех ва установка машинист П. В. Хлыстунов. 30 шу совгIа ха я из энергетически системе болх бу. Хьинаре къахьегарах совгIа общественни балха тIа а дика лакхъа лоац по.

И. ДЖАМАЛОВ.

КЪАХЬЕГАМ ВIАШТIЕХЬБАЬККХАЧА

Сунженски районера «Путь к коммунизму» яхача колхоза шоллагIча ферма коллектива сий дIлуш латт. ЧIоагIа къахьегам ба уж. Ленина юбилей сийна шерра социалистически эхь а йоаржаь.

Даьхенга шура йоккхара шера заданн боахане тIехкхоачашъяь дукха за я.

6500 центнер шура йоакха декхаяийла бар уж укх шера. ХIаьта 11 бетта ехкар — 7240 центнер я. Ер цу чакхдалалехьа ферма коллективе лоан деннад: Даьхенна планах совгIа 1200 центнер шура йай, аьнна.

Мел мах болаш я цу ферма шура? Из да эггара хьалха дагадехар. Килограммах 14 кепиг. Из да цунга дIадодар. Планах килограммаьта дIабаллийта аьнна оттабаьр 16 кепиг гарйта ба.

ХIанз хьожарда вай цар кIоадьча кепигех мел пайда баьинаб вай бусача 11 бетта. Цу хана дIаевнача 7240 центнерах лаьрхIача из хул 14.430 сом.

Сенах хьахул из пайда, мишта вIаштIехьбоакх цу дIамитача коллективо шиш болх?

Болх вIаштIехьбаккха товш ва вай ювцача ферма заведующи Араман Атабек Моисеевич.

Белгалдоаккхарда вай: шиш болх безаш, цунца ел долаш ва коммунист Атабек Моисеевич. Цун сакъердам, салоIам, цун боахам ферме ба, цунца да цун вахара ираз.

...«Пхьэй-Юрта» тIехьаьнна Аххасте хьалчуводача аьтта оагIорахьа айенача уал из ферма. Цига тха дIадуг колхоза селекционера Евлоев Абое. ДIадахача шера Лоамаш институт яьккхачул тIехьагIа укказа болх бе хьожаваьа из. ДикагIа дола доахан тьаткарка, царна ле деза Iунал белгалдаь ваьинав Або. ХIанз тхо долха шоллагIа ферма племенной лерхIам я ло лача анализах.

Або-м къона специалист ва. ХIаьта а хIана вай ювцача ферме цхьадола хIамаш да цунна карагIдаьнна. ДIадахача шера ферма хIара бIаь Iетта тIара 96 Iасилг деннад Даьхенна, укх шера — 97—98 лургда.

ХIана ферме 640 бежан да. Царех деттанш хIанз дакка деадечна шура дохъаяьн 355 ерг ба.

Цу херригача хьайбашта Iунал лец 65 саг ва ферме. Вешта аьлча, хIана ца эшащ хIара бIаь бежана Iунал дели цхьа саг ва уккхаа.

Тахапарча хавага хьежжа шоай къахьегама вахар эрздоаккхаш боахк цу ферма доалаш леладераш.

Фу хунцам баьб цар?

Юхъхаьнна, цIаьхха дIадоладаь дац из тIулаках.

Массехк шу хьалха коммунистически къахьегама коллектив яха цIи тилдай цу ферма коллективах. Из цIи яккхалехьа а хьаккхачу тIехьагIа а дукха дика хIамаш карагIдаьннад ферма доарманкка скотникашта.

...Укх шера колхозе Ленина 100 шу дуза юбилей езъара социалистически декхараш тIайийцача собранедар из. Шоай ферамаь хьалхашка оттадаь декхараш малагIаш да шийни хайча уйла а яь трибуна тIа ваьлар Атабек Моисеевич.

— Оаш хьалхашка уттаду декхареш тхона кхоачашдулургдац, — аьлар Атабек Моисеевича. — Тхона дахи лохача жаьхах вай лаьтташка кьалкхедаь дика доакъар деза. ХIаьта тхога лаьтта дац доалан шара. Доакъар ахархоша Iалашду тхона, хIаьта а тхо санна тха балха (хоаш ма дий из) сагота бац уж. Цар сом доагIача метте цхьа сом-ах сом а дIадахийта хьалкхедаь хьадевна доакъар тхона дукха пайда душ хилац. Тхоай доахана мел эша доакъар хьалкхеде лаьтташ тхога тхоашка хьадала мегаций?

— Цо аьнлар дорта болаш лаьрхIар боахака кулгалдоша. Колхоза конторе дагар а даь, уйла а яь массса гектар лаьтта деза аьна, — аьлар Атабек Моисеевичага.

Шера хIара бежано дуа доакъари фермига доахани даьрхIа 400 гектар лаьтта дIадехар фермана. Цунна Iунал ле, из делале аьнна 6 тайп-тайпара трактор елар.

ХIанз доакъар тоьаш аьнна лаукъа йиш болаш вац заведующи.

Цу шоай 400 гектар лаьтта тIара хIара шера шишша хьувкъаш чуйбе лаьрдIад доалаш леладераша. Цу лаьтта хIанз хьежачоа а хеврга уж дикача даь мара дахалга. Ший чанаьаьа аьла, гIаьдаь, дIае евар дIайийна, хьаьнда ада уж.

Ахиел дукагIа донча кхай тIа дIайийнай вIашагIа а вгь викев, герехи, кеви. Май бетта из чу а ийна цу сахьате эй а аьха силоса хьай хIаш дIаэвргьа, — йоах зоотехника Сидорова Надежда Ивановнас.

Укх шера доахан Iаргара заха атта хургдац ферма коллектива, уж мех кхеташ а ба. Силос планах дукхагIа Iалашдьаьдс а йоа лашчох 60 процент мара яц. ХIаьта а шоай торонех бизам пайда эна дига ба уж.

Доахана дехк шоаш «хьадаь» доакъар: аьха «хьеар», шуж, жимых, концентраташ. Цудухьа аьмий боакхаш хиннача дукха кIезигагIа яккхад шура. ХIара денна 1700—1750 килограмм шура йоьнах цар доахангара.

Укх шера 700 сом совгIа премеш еннай ферана. Цох ийца «Рекорд» яха приемник, телевизор а укказа.

ЦаI доирка ая бIаь сомах кIезигагIа алачи жаам, 200 совгIа ийдеш а дукка ба.

Вахха дя укказа бийсан яха сахьат заьлча дIадолалу. Фу цу доирка ше хьайоагIIаше а? Доахан латта моггаш цIенъю. Хьалкхе а дежурне кийчдаьча кIедж лыкхача дIайхача хиш шамараш дул, массаж ю. Iатта а ела цIенал, хоал. Цул тIехьагIа уж детта йолалу доирка. Цу хана хьай чу пхьакхха доакъар хилийта йиш яц, хIана аьлча Iатта уйла пуни тIагIоргьа, дегI саалургда, тIаккха шура ерриша хьалац цар.

Я сахьат доалача хана доахан дийтад а царна доакъар дIадеккха а боал доиркаш. ТIаккха чубоах.

IуйрIйна доахана лу аьтача хьажкIаша, хьайолча концентратаща кийчбаь бихьа муж. ТIаккха 11 сахьат доаллаш силос ху царна, скотникашта чий нолагу. Цул тIехьагIа кIеанга йол, кхьцола гIоаш доакъар лехи.

Дийнахь сахьат доалаш хьабоагIа доиркаш. Доахан маьхе фега ара а даьхе вIалкьарцар хьеш. (опилкаш а укказа массалахьа кIалхьевпараш (мах тела мича бола царех) новраш хьохх, уйлаш цIенду.

Цул тIехьагIа дихьагIвох ах даьлча базашка хьачу а лыкхе детт доалан. Дийнахьа шоаза детт уж хIанз, хIаьта минет тIехьа, хьалха ца йоалийташ белгалъаьча хана а детт.

ТIаккха доакъар дула: силос, йол, жимых.

ЧIоагIа теркам тIабахийта леладу укказа доиркаш хувша ца алийтара гIулакх. Яьча аналиро хьахбекхад нагахь санна хоирка хувшалча доахана дукхха кIезигагIа шура дулгьа.

ХIара коровника чу пхьаьцча бригадир - доирка, болгадир - скотник ва. Цар мугIаречарел 5 сом дукхагIа ец алапи. Цу коровнико деррига доал цар мара да, доакъар а цар дIадекъ доиркашта, эша хIама а дIалу.

Ферме шоай совет я вIашагIъеллаь. Цо белгалду де дезар, белхтохаме оз къахьегама дисциплина телхаераш. Укх деношка барла ханнаьа хьабахьаш аьнна совета заседание бейбир шофера Коваленко Илья Ивановича.

Учетчик вац укказа. Из болх зоотехника Сидорова Надежда Ивановас лелабу вIалла хазе а йоеваш.

ХIаранена шиш бокъонаш, де дезар хов укказа. Цудухьа моллагIа хьалеш доль хала хIама а атта а сиха а вIаштIехьлоал.

Дийнахь шоаза хIама кийчду ферма столове. Повара Алейникова Валентина Владимировнана хов доирказа безам сенца ба.

Мыха деза дац дуа хIама. Вешта бетта цхьан саго хуача хIамах дукхагIа дале а 5 сом мара доадац.

Доиркаша салоI ецай хоса кийчдаьча Ленински цIагIа. Цига да гезеташ, журналаш, лакха пандар. ЧIоагIа сакъердам бу пандар локхаш доирка Оздоева Лемкае, скотника Напаури Махьмуда.

ДIа а яндаь массанена гургдоча хьалхеха доахк доиркай балха хьокхамаш, цар хIара денна хIара бетта йоаккха шура, хьайиду алеш тIайийна декхараш.

Ферме мел бола каьхаташнара болх а бухгалтери а зоотехника ледаш. Зоотехника дикагIа ха деза ферма вахар.

Колхозе мел йола бригада, ферма шоай чухьарча хозрасчетах болх беш я. Вай ювцаро а я шитта.

Механизаци а шиш моттиг дIалоэцаш латт ферме. Механизировании хьисапе цIенъю базаш. Цхьанна чу доакхар а дIадуа механизаци. Из бахьан долаш цу чу болх беш бараш шии сахьата мукъа хул дийнахьа юкъера лаьрхIача. Цудухьа хIана массайолча базаш чу доакъар механизировании хьисапе дIатердола гIулакх вIаштIехьдаьккха тIертьш а ферма коллектив.

Из болх леладеш, механизмашта, электроэнерге оборудованена Iунал дели электрик-механик ва.

Доахан леладераша пайдане дола дукха хIамаш ди укх ферме. Парех цхьадараш вай белгалдаьл. Укказа кенаьчуина дукха довзаргда, Iомаде хIама корадергда.

М. ЗАНГИЕВ, тха сейнор.

Кхашка органически удобренеш ехкара механизировании поточни метод вIаштIехьбаьккхай Тюменьски областа № 1 йолча Успенски профессионально - технически училище. Цо Iалашду удобренеш тIайоттилга, парех гуьнаш делга, лаьрхIача разбрасывателца уж дIа-са йоаржаелга. Удобренеш лаьтта кIал йохийт лущильникашца е ноахарца.

Машиний комбинаце, къаьстта а бортовой автомашинашца цхьана болх беча керлача кхалаж дIа-са йоаржерга балха ка маьхаза а йолаш зем баьккхаб областа опытни кхашкен болхамашкен.

Специалисташа лаьрхIаш мичо къахьегам гаьнна кIезигагIа болаш хилар, удобренеш кхашка дIакхахеарга дезар 40 — 45 процент кIезигагIа хилар.

Кхашка органически удобренеш ехкара йола экономически эффективни метод вIаштIехьбаьккхарах цун автора — № 1 йолча Успенски профессионально - технически училища директора Николай Петрович Вазарова Омски юртбоахама института Iилман совете экономически Iилмай кандидата Iилма степень кхоачаьяй.

Сурта тIа: болх беш я № 1 йолча Успенски профтехучилище вIаштIехьа а яьнна, кийчъаь керда органически удобренеш дIа-са йоаржаерг.

И. Сатюкова сурт. ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНСКИ ДЕКРЕТА 50 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

Укх деношка КПСС обкома политически дешара ЦIагIа бувзама организаш кепайоазон производенеш йоаржара гIулакха юкъеоллара хьакъехьарча ленински Декрета 50 шу дизара четаь бувзама, полиграфе, издательства болхлой, общественни распространителий торжественни собрани хилар.

Собрани хьайийлар КПСС обкома секретара Х. Х. Боков.

«Кепайоазув йоаржалара хьакъехьарча ленински Декрета 50 шу» яха доклад йир республика бувзама производственно - технически управлене начальника И. М. Мельниченкос.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель заместителя Т. В. Летковскаяс «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи ялара йола грамоташ а Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ а кIелар бувзама, полиграфе, издательствай хьалха латтарий, кепайоазон общественни распространителий йоккхача группана.

БУРУВДЕТТАРАША БАРКАЛ ЙОАХ

Укх тIеххьарча массехк шера Карабулакски буруш деттача конторе пайда эцаш да «ПВК-4» яха пневматически бурувш дIоагIаш. Буруш тоха а массайола тайпа механизмаш дIатIачIоагIъеш юха хьайоазаши пайда эц царех. ХIана тха конторе цу тайпара 18 дIоагIа да. Балха тIа цхьаккха хьовзам хилийтац цар. Уж дIоагIаш производствана юкъедахьарах шера конторе хула пайда 30,5 эзар сом да. ТIехника оценка лу цу дIоагIашта масе участкерча бурувдеттараша.

Укх деношка уж лоархIаме дIоагIаш арахийцача Московски «Гипронефтемаш» завода коллективага чIоагIа баркал а оалаш, дIаходолача хана кхы тIа толамаш дахар а ловш, довца бокъдашт кхьаьт дахийтар бурувдеттараша.

А. БАНАЛЮК, Карабулакски бурув деттача контора инженер.

ТХЬАМКЕИ НОВРАШИ—ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРАШ

Лоаман районашка дадача боахамий экономика дегIаярга дилдача, чIоагIа боккхача лоархIаме я технически культураш — тхьамкеи новраши. Уж культураш агротехника бокъонашта дIа ма деххара кхееш хилча колхозашта боккха пайда лу цар.

1961-ча шера денз производственни опыта лаьрхIа тхьамка кхедеш да тха района боахамаш. Цу шера Кировем Ленинен цIерагIча колхозашка веррхI гектара тIа дийнадар тхьамка, хIаьта хIара гектара хьувкъам 0,9 центнер хилар, деррига чудена тхьамка—6,3 центнер. Цу хана денз дикка шеръяьй оаха тхьамка дIадув плантацеш. Шитта дIадахача шера 74 гектара тIа дийнадар тхьамка. ХIаьта массехк шера Iоаьча опыто торо хилийтар гектара хьувкъам кIезиг-дукха лакхбе а — хIара гектара тIара шишша центнер лаьккхар тхьамка. ХIаьта паччахьалкхенга дехкача 16,2 тонн тхьамках 29,8 эзар сом делар. Цхьабакъда, деррига кхелаьча тхьамкага дIадахар 57,5 эзар сом хилар, вешта аьлча кхелаьча тхьамках 27,7 эзар сом зе хилар боахамашта.

Уж кхоачамбоацараш нийслургдацар нагахь санна тхьамка кхедара агротехника нийса лелаьяларе. Дукхача боахамий специалисташа хаьал хьалха лаьрхIар шоай боахамий хьалашка тхьамка кхедар пайдане дац, аьнна.

Цу тайпара хьалаш эгадар новраш дIадуача а. ДIадахача шера эгара хьалха дIадийнадар оаха новраш, бакъда, агротехника телхаяр бахьан долаш уж ве хилар. Из бахьан долаш 120 гектара тIара 11,8 эзар мара нув баккхазац. Уж новраш кхедарга дIадехар 16,3 эзар сом, хIаьта хIара новрага дIадахар 1,38 сом хилар.

Уж деррига кхоачамбоацараш тахка а техка дIадахача шера декабре боахамий специалисташа, бригадираша, звеньяй кулгалхоша, тхьамкеи новраши кхедара чIоагIа теркам тIа а бохийташ, боахамий экономика айяра наькъаш белгалдаьхар. Цул совгIа тхьамка рассада кхеяра балха график оттаьяр хIара бригадана, хIара звенона. Шиш ханахьа тхьамкаи новрийн фу Iалашдаьхар, хIаьта уж культураш кIаье дикагIа дола лаьттаьш къоастадаьдар, звеньяш вIашагIъехкар.

Рассадин боахам дика вIаштIехьбаьккхабар Ленина, Кирова цIерагIча колхозашка. Еррига кхее еза рассада 5,5—6 миллион йолча, кхеяьр ворхI миллион яр.

Цул совгIа 325 саг чуьнатIа ялхайтта звено вIашагIъеллаяр тхьамка кхеде, хIаьта новраш кхеде 210 саг вола ткъо звено вIашагIъеллаяр.

Шитта 126 гектара тIа дIадийнадар тхьамка плавах, доагIар 105 гектар мара доамата, хIаьта 271 гектара тIа новраш а дийнадар — план 180 процент кхоачашйир.

Белгалде деза тхьамка хIадера ханаш а тIехьаяьхалга. Шитта пхелагIча мае денз шоллагIча июне кхаччалц дIаьхделар уж балхаш. ХIаьта хеош ха ткъеалагIча маал тIехьалалийта йиш йоацкига, хIана аьлча тха лаьттан-Iаьрна хьалашка цу ханал тIехьагIа тхьамка дIадийча хьахила кхеп цуния, хIаьта тхьамка диказ а ноха хул.

Дуьна из дезаш хеош да хIаоз звенона шиъ-шиъ участкаш кхаъстаяр мел лоархIаме да. Цхьабакъда, дукхагIа лелча боахамашка из боах есала оттабаьбар. Шитта, Барл Маркса цIерагIча колхоза тхьамка дIадийнача тIехьагIа мара вIашагIъеханнар звеньяш хIаьта элистанженски бригаде новраш звеньяшта вIалла хIа а дийкъазанар. Цул совгIа вIашагIъехка звеньяш уж культураш кхеэь кхалаца йисдизар цхьакка боахене. Цудухьа новраш дукха дайра. ХIаьта кхедаь новраш, уж чуяца мах ца хилларах, хIара цIенсих дIадекъа дийзар. Цу тайпара хьалаш эгалар Ленина, Кирова цIерагIча колхозашка а.

ХIанз хьожарда вай укх шера технически культураш кхеярах хьахинначунга. ХIара гектара тIара чуяца лерхIар 10 центнер тхьамкех, цхьа эзар новраших дар. Хьалхе а аьча итогех тха боахамий торо яр 99,5 тонн дехка тхьамка, 150 эзар нув чуба. Паччахьалкхенга тхьамка дохкарах хила тарау доход 168,7 эзар сом яр, хIаьта новраш дохкарах — 81 эзар сом. Хьалха дIаяхача шерашкарчул дикка лохагIа хилийта лерхIар оаха цу культурашка дIайода мах а: тхьамка центнерга — 165 сом 40 кепиг, цхьан новрага — 37 кепиг. КхоалагIа декабрь тIактоачаш пачхьалкхенга 63,9 тонн тхьамка дехкад района боахамаша, вешта аьлча план 126 процент кхоачашъяьй. Масала, Ленина цIерагIча колхоза къахьегамхой дехкийла бар 30 гектара тIа тхьамка кхеэ, бакъда, бархI гектара тIара цар талхарах пачхьалкхенга 15,3 тонн мара дехкабар. ДIае а колхоза тоьаьа доход хилар тхьамках — 27,7 эзар сом. ХIаьта Карл Марксен Орджоникидзен цIерагIча колхозаша 5,7 эзар сом маьха тхьамка рассада ехкай.

Дукха ба тха района боахамашка тхьамка, новраш кхедара лакха говзал йола къахьегамхой. Царех ба Б. Минхаджиева, З. Исрапилова. Шоаш гIулакх деча плантацей хIара гектара тIара 18,9 центнер тхьамка лаьккхад цар, планах доагIар 10 центнери тIа-йийтача декхарех доагIар 12 центнери долча. Цар дахача толамаша хьахьокх тха хьалашка тхьамка хьувкъам дукхагIа хила йиш йоаза. Цу гIулакха эшар дя тхьамка кхедара культура дикка лакхъяр.

Хьожарга вай лаьта культураш леладрах тхьамка кхедар мел пайданегIа да. Х. Белой гIулакх деча участка тIа тхьамка дIалде доладалехьа хьажкIаш кхейора, хIаьта хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача боалаш хинна хьувкъам 12—13 центнер мара бацар. ХIаьта тхьамка кхеде доладаьчул тIехьагIа хиннар шитта за: З. Исрапиловас 0,2 гектара тIара 376 килограмм тхьамка лаьккхар (гектара чуткъам лаьрхIача 18,8 центнер). ХIаьта хIара центнера мах 181 совгIа сом ба. Цу цифра хьахьокх тхьамка леладар мел пайданегIа да. Цул совгIа тхьамка леладечарна дукхагIа алаш кхоач технически культураш кхеярах. Шитта вай йийшача Исрапиловас 417 сом ийцар 0,2 гектара тIара тхьамка кхедарах.

Укх шера 0,3 гектара тIа «остролист-450» яхача сортах дола тхьамка дийнадар оаха фу хул хьажа. ХIара гектара тIа 3,5 центнер фосфорни удобренеш тайсар — 70 процент кертера оалаш дешш 30 процент тхьамка дIаделехьа хьалха культиваци ешш. Цул совгIа лаьттана известковани а яьр. Опыто хьахьекхар тхьамка хьувкъам 17 центнерга кхаччалца (юкъера лаьрхIача) лакхбе йиш йолга.

Паччахьалкхено дукха новкъостал ду тха боахамашта тхьамка, новраш кхедара. ХIара шера дикагIа долча фуца Iалашду боахамаш, хIаьта шортта минеральни удобренеш, лазарашца, садоахкача хIамашца къовсам доаттабе ядохимикаташ лоаттаю. Цул совгIа тхьамка кхеве лолалаьча боахамашта хьалхарча яхь шера пачхьалкхенга йохкача продуктех оттабаьча мехах совгIа 20 процент ахча лу. Вай боахамий экономика айяра технически культураш кхеяр чIоагIа пайдане хилар тербал а деш. ТIехьа тIайоагIача хана уж культураш дIадаьттаж дукха шерре а хIаьта агротехника лакхъе а дерзIа тха боахамий специалисташа. Тхьамка, новраш дIалийхача дIара гектарах мохуяла пухкагIа пайда эшара хIеное а аьха дукха леза уж культураш дIаювргIола дерригга хаьтта, хIара гектара тIа 25—30 тонн а кхоачийташ моттигера удобренеш яха ева. ХIаьта уж балхаш хIанз деш а да.

Шахо йолача хана тха района боахамашта уж культураш кхеяра специализаци яра лакха дагIдоаца гIулакх да тхьамка, новраш кхеяра тха района хьалашка пайданегIа йола агротехника бокъонаш оттаяр. Къаьстта теркам тIабахийта беза тхьамка шиш хана чуэцара. Кхачалехьа из чуйийча тхьамка дикал эшалу, хIаьта хьалхара тхьамка лист карьяьча хана из дикал лакха йолаш хул. Цу хана махула дукхагIа чуаца гIорта веза тхьамка, хIана аьлча оттабаьча махах совгIа ахча лу цох.

Цу тайпара уйла тIаохийта вIаштIехьбаккха дезаш гIулакх да болхлошта ахча делар а.

Х. ХАТУЕВ,
Ведана района юртбоахамий производственни управлене начальник.

Уких сурта тIа вайна гIаргагу дукха ха бевзаш Х. Нурадилова цIерагIарча Нохч-ГIалгIайн драматически театро коллективо оттаьлча кердача спектаклан сцена. «Ах бийса ... ча дахь къоал» ихаме и из спектаклан. Оттаеьр режиссер Л. И. Хашиев ва.

СУРТА ТIА: Иленкай роль ловзуш Нохч-ГIалгIайн АССР-н заслуженни артистка Х. Ю. Мустапаева, Миленан роль — О. А. Зангиева.

Н. Кобиашвили сурт.

ЛОАРХIАМЕ ДОШ ДИЙЦАР

Уких деношка КПСС Шаьлан райкоман Пленум хилар. Владимир Ильич Ленин ваьчa дийнахь дена 100 шо дизара кийчо ярца дуьгадена районан партийни организацена хьалхашка латтача декхарех дийцар Пленуме. Цигa доклад бир парте Шаьлан райкома хьалхарча секретара нов. Османова. Пренешка къамельнаш дир В. И. Ленина цIерагIарча колхоза председатела нов. Гунаева, «Прогресс» совхоза парторганизацен секретара нов. Козлова, производствени управлене керттерча агронома нов. Бисирханова, «Джалка» совхоза цхьоалагIча отделене управляюще нов. Садулаева, райисполкома председатела нов. Баснакаева, кхыйнa.

Пар массане а дийцар В. И. Ленина юбилейна билкхой коллективаша малагIа кийчо ю.

Р. ИРИСХАНОВ.

ЮБИЛЕЙНА КИЙЧЛУШ Я ШКОЛАШ

Деначa дена Владимир Ильич Ленин ваьчa дийнахь дена 100 шо дизара кийчо ю ха — ленински васкетаяш кхойчаш кийча хургболаш вай пионераштен школьникаштен кхетам балара кIоаргтен беркатен болх бу ха.

ШоллагIча октябре дена «Ленина васкетаита тешаме да» яхача Еррнгоюзни экспедицена ильатарра юкъеахай Шелковски районан ерригa пионерски дружинаш.

ЧIоагIа болх бу школашка Владимир Ильич Ленинен цуй соратникий вахари гIулакхаши. советски халкъан дIахьачa хандарен тIамашен турпал наькъаш довзара. Школашка ленински чтенеш, беседаш, конференцеш ю. «Нагахь санна Ильича баргагорe», «Ленина дагалаьттарий наькъашка гIолла» яхача экспедицешка ук, хьалеш а шерден а да ленински цIеношии музеяш.

Бороздиновски 8 шера школе хIара дешардоче шийгара доагIа дакъа доаш цIейна еча кийчонна юкъе. Преподавателий кулгалца Ленински мIа кийчлеш ба школера дешархой. ЛоархIаме моттиг дIалоацарга эггара тIехьагIа. Октябрьски революци хилале хьалхагIа В. И. Ленин Iийначa моттига Разлива макето.

Ер шоллагIа шу да Каргалински юкъерча школе башха-чида кийчдаь Ленински мIа дела. ХIанз цигa кхы а дукхагIа Iовш латт пролетариата баьчачх, цуй соратникех йола керда материалаш. —ХIанз къаьстта уйла тIайохийт В. И. Ленина эггара дикагIа болчa доттагIчун Крупская Надежда Константиновна вахари гIулакхашни Iомадара. Сакъердаме, боккха чуловцам болаш йоц гайренаш хул Ленински цIагIа Н. К. Крупскайна, В. И. Ленина соратникашта хетаяь.

В. И. Ленина орден еннача вахана, производстве хьалха латтарашца сакъердаме вIашагIкхетараш хул, «Вай байракха тIара Ленина орден», «В. И. Ленина цIи лелаю оаха» яха устни журналаш хул Шелковской юкъерча школе, Старо-Щедрински, Червленски, Курдюковски, кхыча школашка.

Эргадоалаш доагIа школа тIера сийат. Классий, коридорий пенаш тIа гучаоал гарга кхоачам латтачa цIейна тематически юкъаенна, советски наькъа къахьегамен тIемен вахар, вай мехка коммунизм хьалхьелга мишта лел ду цаш йола керда стендаш, плакаташ, сурташ, диаграммаш.

Района пионераштен комсомольцаштен динлаш сийлахьча ленина шоаш кийчлергдола эггара доккхагIа дола совгIат — из лиаш цар дина ленината хилар.

«Ленина санна дена гIерта!» яха ленин чакхIоакхкаш я. Дешара цIоагIа тIакхтергбола хьалаш уттаду классашка. Бераштa кIоаргга сакхетам чубоссабу дина дешар, къахьегам дукха безар — из халкъа берлатеча къахьегамна юкъе доаца керттерен дикагIдолен дакъа хилар.

Бороздиновски 8 шера, Староглядковски 8 шера, Курдюковски юкъерча школашка веначa хIаранена йиш ю дуьн дукхача хана дер чу латт вIалгIоала хьаьн шоай вазар шоай берий ираз бахьан делаш дIаленнача станицера бахача тIемахой цIераш а тIалатташ долча Берлине Трептов-парке тIемахочоа — кортамукъале ьаккхачоа легIача памятника макет. Укхаза вIашагIкхетаваш моттигаш ийсъю революце йоакхаш хинпарашпа, Советски пачхьалкхе хьалъяьрашпа а шовсгIех из леракьрашпа а.

ТIеча сийлен башха-дика музеяш я Каргалински юкъерча школе, Шелковской, Старо-Щедрински, Червленски юкъерча школашкa. Из да пионераштен комсомольцаштен карагIдаьнар.

Шеча хьерIоахарий походаш дIахо еш латт, керда керда материалаш ух музеяшкен тIена сийлен уголокашкен дахьеш дaь дахьеш хьабенача сийлахьa тIема наькъа хетаяь.

Района школай пионерски дружинаш комсомольски организацеш «Ленина васкетаита тешаме да» яхача ленIагIа яхаш, дешаш, болх беш я, сийлахь-воккха баьчa Владимир Ильич Ленин ваьчa дийнахь дена 100 шо дизара юбилейна яха йоагIача тайпара наькъаяа гIерт ух.

А. МАЛОШЕНКО,
ВЛКСМ Шелковской районан комитета пагиарахой отдела заведующий.

ТАХАНИ КХОАНЕН ХУРГДА

28 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара кинотеатр

19 сахьат даьлча [illegible] документальни кинофильм хьоахаргда.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец

11 сахьат даьлча Кердача шерара берий елка. Къоначa зрителий театра «Бей барабан» яха спектакль.

Химиний культура ЦIа

19 сахьат даьлча къахьегамо сийлен сайре.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа

18 сахьати 30 минути даьлча «1968-ча шерарча дунен халкъашта юкъерча вахара лоархIамерча событей обзор».

Н. К. Крупскайя цIерагIара культура Дворец

16 сахьат даьлча Грозне 100 дийнахьа хиначa тIемашка дакъа лаьцача А. Г. Прудниковцен А. С. Галдаевцен вIашагIкхетар хургда машинаяькъахой тIемен къахьегамаш сийлен музее.

29 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара кинотеатр

18 сахьат даьлча хроникально-документальни кинофильмаш хьоахаргда.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец

11 сахьат даьлча кердача шерара берий елка. Къоначa зрителий театра «Бей барабан» яха спектакль. Халхараш, ловзараш, 18 сахьат даьлча вагирхой кердача шерара елка.

«Красный молот» завода культура ЦIа

20 сахьат даьлча къахьегама вагирхой кердача шерара сайре.

Химиний культура ЦIа

11 сахьат даьлча «Са Даьхе кердача шера гIабоаккхаш я» яха бераштa лаьрхIа утренник.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа

10 сахьат даьлча шашкаех ловзача дешархошта юкъера ихьаш. 18 сахьат даьлча «Художники вахари» яха беседа.

Н. К. Крупскайя цIерагIара культура Дворец

18 сахьат даьлча «Ленин коммунистически моралахи нравственностахи» яха теоретически конференци хургья дешара зала.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Вай республике цIи хеза я наьсархой футбольни команда. Шерагара шерага лакхлу барт тайначa коллектива спортивни говзал. Ши шу хьалха хьалхара моттиг яьккхар команда Нохч-ГIалгIайчен юртарча футболисташта юкъе хиннача спортивни яхьашка. ТIаккха финале баьлар уж. Цига уж вIашагIкхийтар гор. Грозне Ленински районни командаца Орджоникидзе цIерагIча стадионе гулбеннача дукхача наха бIаргадайра безам тIабода, боккъонца дола спортивни довзар. Бакъда, счет цхьатарра йолаш чаккхдьлар из. ШоллагIча дийнахьа наьсархоша хьахьекхар шоай говзал дикагIа хилар. Цига котъдларах Нохч-ГIалгIай АССР чемпион яха цIи яьккхар команда. Из цIи укх шера чIоагIйир наьсархоша. Цуна боккъо елар РСФСР чемпионате ловза. Яхьаш хилар Смоленски областерча Починок яхача городе. Цу яхьашка хьалхара моттиг яьккха команда тороналі хиннаяле а шоллагIа моттиг мара яккханзар цо. Керттера бахьан дар запасной игрокаш боацаш команда хилар.

Района спортивни сий даккхара а из ловттадара а наьсархой шортта торонаши резерваши йолга къаьгга хьахьекхар укх деношка. Наьсаре хиннача районни спортивни конференце. ВIаштIехьа тIехьа шин шера республике шоллагIа моттиг районни волейбольни командига хиннай. Иштта белгалбаккха беза кIалхехтаргах летарий толам а. Наьсарен юртбоахама техникума команда хьалхара моттиг яьккхар РСФСР юртбоахами техникумай командашта юкъе хиннача спортивни яхьашка. Иштта дикача толамашца белгалбаьннаб районн говра бахрий а. Укх шера пар яьккхар шоллагIа моттиг. Укх тIехьарча шин шера дикка легIадела физкультурни чутIараш. Районе я 27 физкультурни коллектив, цига чувоагIа 10.348 физкультурник. Духхьал укх цхьайтта бетта спорта тайп-тайпарча видех 45 лахь хиннай районе. ГТО цхьоалагIчен шоллагIчен степена разрядаш лахай 648 сага, «Даьхе доладе кийча ва» яха значокаш еннай 1162 сага. Спортсменаш - разрядникаш кийчбара плана тIехкхоачашъяьй района спортивни коллективаша.

Конференце отчетни доклад еш райспортсовета председатела А. Алиева белгалъяьхар толамагIйола физкультурни коллективаш. Районе эггара толамагIъар я Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмента» коллектив. Укхаза каст-каста хул футболах, волейболах, шахматех, машех, кхыча кхы дукхача тайпаех йола яхьаш.

Вай республике а цун доазол арахьа а цIи хеза ва заводера боксер Дахкильгов Борис. Иштта дика вIаштIехьбаьккхаб физкультурни болх № 1 йолча Наьсарен школе, Наьсар-Кертерча юкъерча школе, Наьсарен юртбоахама техникуме, «Октябра 40 шу» яхача совхозе. Цигарча спортивни коллективашта лерттIа кулгал лоаттаду цIи хезача спортсменаша З. Оздоева, Д. Дидигова, Т. Бузуртанова, Ж. Марзиева, М. Картоева. Белгалдаккха деза ша Советски Эскаре гIулакх де кийчлуча кагирхошца укхаза къаьстта дика болх вIаштIехьбаьккха хилар.

Докладчико а пренешка къамельаш даьча юртбоахама техникума комсомольски организаце секретара М. Битиева, районни военни комиссара И. Добрынина, спорта мастера С. Оздоева белгалъяьхар физкультурен спорти легIайоалаярца дуьзадена кхоачамбоацараш. Къаьстта теркам тIабахнийтар уж дIадахара долча дешашта. Района дукхагIйолча совхозашка, промышленни предприятешка геттара эсала лел физически культурен спорти легIайоалаяра болх. Нагахьа санна, йоахар конференце, кагирхой спорта лерттIа юкъеозаре, кIезигагIа хулиганал деш, общественни порядок телха па еш хургбар царех дукхагIбараш. Шоай салаIар лайниве вIаштIехьлоаккхаргдар тахан шоашта гIалаташ дувинатача кагийча наха.

Совхозий, школай кулгалхоша вIалла теркалдац спорт еза кагирхой. Спортивни сооружене, спортивни инвентарь ца хилара чIоагIа новкъарле ю хан-хана спортивни яхьаш дIаяккхара. ТоламагIбола спортсменаш хьакъоастабаре. Бо игталагIа шу да района стадион хьалъяра дола деш дуна. Бакъда из дувзарал соагIа, из къоастадаь хIаша дац.

Района массайолча школашка ац спортивни залаш. Райисполком, райОНО декхарийла я спортивни залаш йоацача школашка уж хьалъяра торонаш даха.

Къаьстта теркам тIабахийта беза промышленни предприятешка, учреждене, организаце производствени гимнастика юкъейоалаяра долча дешашта. Цо торо лургья къахьегама овсарле даххье, къахьегамхой унахцIено легIайоалае.

М. АБДУЛАЕВ.

КЕРДА СТИХАШ

ОСМИЕВ ХЬАМЗАТ

ЧОВНАШ ЕХНА ЙОI

Хала човнаш хинна улл со.
ГIойле яйна,
Барталкхийтта улл.
ГIа-буц миссел дувла гераш
Теркал на деш.
Согаль бухь по булл

Са коч чиъарре йоаттIаю но.
Човнаш ехкаш,
ДегIах кулг хьахьекх
Из кулг кхийтта меттавеш.
Кхалаш лаьтта
БIаргаш аз хьалокх.

Цига сона тIахьежараш,
КIораш санна,
Iаьржа ши бIарг бар.
Пу бIаргашка сона йиир,
Ше маьрра,
Нана-Даьхе яр.

ЛОАЦЦА СТИХАШ

Гонга гIолла из доагIе а.
БIаьстан малхе доанадерга
Лаьтта кIайдаь улла лоа.
Наьткъа мара хоа ца лой а,
Пхьанна малхе йоашергаш
Керта човже йиала гIоа.

* * *

— Хала ла, — ца яхаш,
Лийнначук Iайнад,
Деларех ца ваьаш
Iийначун дайнад.

САЙГА ХАЛО ЕЧА

ЦIаьхха сайга хале еча,
Айса лечоа се цекольгха
Со Ленинца дагавоал:
Еле тIера йода кхавле,
ХьалхагI къайла хинна голле
Сона гарта сийрдайоал.

Шена фо ие, миз чубоагIа
Маьженашка. Лего оал са:
«Беррат хьай миз халкъа лол»
Кхы а дукхагI безам боагIа
Хьинао лакхде, адам деза,
Нана-Даьхе хетае.

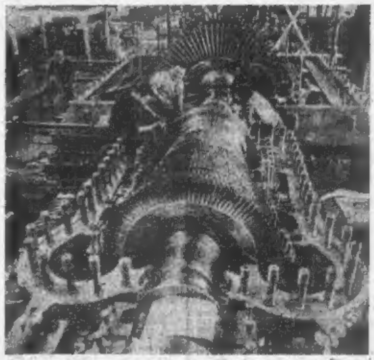

ВЕНГЕРСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. Будапештски «Ланг» яхача машинаш еча завода продукци мехка йоккхагIа йола кема гIанилон йиаьлча ух. ХIандалехьа а хьаьвй Банхидски электростанценен Дьендьешa юкъерча Гагарина цIерагIча йоалала электростанценен йола доккхий вазаш дола ши турбина. ХIанза вIашагIъелла яьннай цхьаьяха агрегат а, дьендьешски станцена лаьрхIа я из а.

Сурта тIа: завода сборочни цехе.

МТИ—ТАСС-а сурт.

УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА

Дукха нах гулбеннабар самардийнахь Грозне КПСС Ленински райкома актови зала чу. Укхаза хилар «Шеча жIарга» районни общества конференци. Конференце отчетни доклад йир общества председатела А. Ф. Петуховас.

Пренешка къамельаш дир тайп-тайпарча предприятешкарча «Шеча жIарга» общества юххьанцарча организацей председателаша, масала ГАРО завода, хлебокомбината, «Красный молот» завода викалаша. Цар массане а белгалдир шо-шоай предприятешкарча къахьегамхой унахцIено лораяра «Шеча жIарга» общества юххьанцарча организацешта карагIдувларех, предприятей кулгалхошa шоашта дечa новкъосталах, балхаца нийслуча кхоачамбоацарех.

Цул тIехьагIа конференце къамельаш дир «Шеча жIарга» общества областной комитета председатела нов. Албакова, Ленински райисполкома председатела нов. Галкавас, цхьоалагIча поликлиника керттерча лора нов. Родикас.

«Шеча жIарга» общества 11-ча областной конференце делегаташ хержар. Общества дикагIа болча болхлошта, активисташта Сийлен грамоташи маьхера совгIаташи делар.

М. ХАМАТХАНОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолаш Грознен бийсанна а дийнахьа а лоадама йоачан йоацаш ха хила торлу. Бийсанен делкъа за хилаалнен цхьацца йолча моттигашка дохк доалларгда, лаьгIо мух хьекхаргба. Бийсанара температура республике гIолла 1—6 градуси Грозне 3—5 градуси йовхаяй йолаш хургья.

29-чен 30-чен декабре хаоттам лоадама хувцалуш моттиг хургьяц.

Метеостанци.

ЦХЬОАГIО ЧIОАГIЪЯРГА БОДА НИКЪ

Доазол дехьара

БУДАПЕШТ, 26 декабрь. (ТАСС). Коммунистически белхлой партей дунен халкъашта юкъера совещанин кийчъяра хIанзалца белча белхе баьхьир, партеш шоай цхьоагIо чIоагIъярга нигергIйолча кийсача доаьлла тIа вьина хилар, яздy ВСРП ЦК Дунен халкъашта юкъерча отдела заведующий «Непсабадшаг» яхача газета тIа.

Коммунистически белхлойн партей керттера, лоархIамегIара хьашташ цхьатара да, белгалдоахих цо. Империализмана дуьхьала ньоасаш лоаттабар лоархIамегIара декхар да социалистически коммунистически партей санна, иштта кхоалагIа дуне долаш долчун коммунистически партей а. Массарен прогресси гIулакх вIашагIкхьоастаде йиш йолаш дац. ГIуланхаш цхьоагIо йолаш чакхдаккхар — из еррнгача коммунистически партей гIулакх да, хIаьта царех вемарашкa йолча партешо хIанз эггара лоархIамегIа йолча участие, империализмана дуьхьала лоаттабеча къовсамна участие цар лоаттабеча къовсамца цар цхьана чакхдоахача гIулакхашта, цхьана гIулакхам лелабаро новкъостал де низ кхоачаш ярна гIулакх дикахагIа дергда шоай халкъашта а дунен халкъашта юкъерча берригIча белхлой белама а.

Совещанен кийчъеча хана баь белх доттуш белаш бар, баьцу А. Денеш. Вай партеша массане раьза а хилаш белгалдаьд дунен халкъашта юкъерча совещание лерхIар, шIаь, дувзаргдолаш денаш, из хургйола моттиг а хил а. Дикка прогресс хиннай гIулакхаш антиимпериалистически цхьоагIонца чакхдахара политически база йолча документа проект вIаштIехьъяккхара дехьа. Барт вIаштIехьбаьккхаб хиланза дергдоацa кхы тайпа документаш малагIан да а уж мишта нийсъеш дезаш а яхача дешаш. Нийсаш балхах юкъе хIинзалца дакъа лоацаш хиннача 70 хIанз яц дьяна йолча вемарий парте ихьийла лоархIаме политически проблемаш йийцар, дуьхьа документаш тIейийцар.

«АПОЛЛОН-8» НИКЪ БЕШ ДА

НЬЮ-ЙОРК, 26 декабрь. (ТАСС). «Аполлон-8» яха кема Лаьттанна гаргакхоачаш дата. Тахан IуйрийнaI вай планетена 250 эзар километра гаьна дар из. Космонавташ дукхагIча даькъе салоIаш ба Бетта гаргарча орбите гIолла никъ беш низкъала сахьаташ дахьачух тIехьагIа. Космонавташ дикача хьал тIа ба. Кема тIара системаш керттерча даькъе боаргагIа болх беш я. Телха лоалламболаш моттигаш хоенцаь. Селхан сарахьа космонавташа эггара хьалхара корекции йир Беттагара Лаьттан боагIача наькъа тIарча траекторена. Тахан цхьаькха коррекции е лаьрхIад, кхоачаш атмосферах чубоалаехьа — тIехьарьар.

«АПОЛЛОН-8» ЮДЕССАД

НЬЮ-ЙОРК, 27 декабрь. (ТАСС корр. А. Ядрошникова хоал бу:

«Аполлон-8» яха американски космически кема шин полет маьрша чакхъяьккха дьянал. Тахан москвоски ханах 18 сахьати 51 минути яьлча космонавташ Тайжача океана тIарча Рождества гIайрен районе Iобессаб.

«Йорктаун» яхача авианосца тIа хьалъийнай кема экипаж. Кема Iодессачара беча хоанах космонавташа дика лайнад атмосфера хьаьтача тIоапашка балара хьал.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. Къулбехьарча мукъаяьккхача территоре тIарча еррнгача йоккхийча нах балхача моттигашка медицински пункташи дарбаш учреждене ехкай. Йоккхий йоанча гаьна йоача юрталка хан-ханевха хадданза ух лаьрххIа цу гIулакха вIашагIъехка медицински болхлой бригадаш.

Сурта тIа: къона пациент берий лор хьажийта ваха ва. Ер сурт даьккхад Тхуэаумет провинцерча Тхапь Ап яхача юрта.

ВИА—ТАСС-а сурт.

АМЕРИКАНСКИ ВОЕНЩИНА ЗУЛАМАШ

ПАРИЖ, 28 декабрь. (ТАСС). «Рождественски деношца дувзадена машар оттабале хьалхагIа «В-52» яхача бомбардировщикаша 1.500 тонн бомбаш чукхайсай мукъалаьцача Къулбехьен Вьетнама районашта. Из хоам довккхийча алапашца из а бdevь хьалхарча оагIо тIа кепатехаб «Юманите» яхача газето.

Къулбехьен Вьетнамерча хьалах ше хоам беш, газето белгалдоакх, Къилбен кортамукъален фронто кхаь дийнахьа машар беш хилар хьакъайкадаь доллашехьа а. США командоване 24 сахьата мара тIом совцабац аьнна хьакхайкадаьд.

БОННА КХЕРАМЕ ПЛАНАШ

БОНН, 26 декабрь. (ТАСС). Германе Федеративни Республика общественность наьха санна уззаръяьккхай «зулам де лаьрхIа хилярах» легабуаме йина нах «кхетам чу боалабара лувцар» олаш долчун хьакъехьарча боннски доал деча партей законопроекто. Цу законопроекта малаш IалаьмаIе кхераме хилар тIаь деношка йоккхагIа йолча малхбузенгермански металлистий профсоюза председатела Отто Бреннера мара белгалдаккханзар. Цо аьлар, кердача законопроекто дагадохийту гитлеровски «кхоалагIча рейха» хана чакхъяьха законаш.

«Демократенен гера дIалаккхараш тIехьара каммани» яхача кулгаде ча комитета члена Клейне аьлар, «кхетам чу боалабара лувцара» тIехьа а атта, политически демонстрацешка дакъа лоацараша из дуьхьал доаккхилга дIалехаш бараш шу наькъаца нацистски концентрационни лагерий методаш хьаIомаеш ба.

«Франкфуртер рундшау» яхача газето беча хоамагIа, Клейне белгалдаьккхар, «кхетам чу боалабара лувцара» тIехьаадтараш, гучох, Федеративни Республике хIанз тIема хунта IаьлаI тIалаттача Грене дар сана дола хьал оттаде безам болаш хилар.

Клейне тIахьийтар кердача законопроектана дуьхьалача. Протеста низ бола гIулакхаш чакхдахара.

«Йоккхача коалице» правительствa планаш бехке еш къамаьл дьаь Рейнланд - Пфальц яхача Лаьттан юстице министра Шнейдера. Цо белгалдаьккхар, керда законопроект яйзачул тIехьагIа — «нацисташ Iаьлла керте лаьттача хана тара йола ассоцаацен йоагIаш» хилар.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадугIа, хьажа

РАДИО
28 декабре

7.00 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Передачай программа. 8.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 8.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — «Августовски деношка» яха Аххазове дувцар (гIалгIай меттала). 15.35 — «ДоттагIал». Йоккха гIа йолча классашка деша багIараштa (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказ» сa тасаре» яха радиожурнал. 17.00 — Москва. 17.15 — Ашараш. 17.30 — «Къонаш» (эрсий меттала). 19.00 — «Юртахь илькашка гIолла» (нохчий меттала). 18.30 — «Бено скрипка» яха радиокомпозиция (нохчий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16.00 — Бераштa «Низах бола фаьлт». Республикански тенакий театра спектакль (нохчий меттала, эрсий меттала дорожех). 16.55 — Музыкальни перерыв. 17.00 — Художественни фильм «Заграва в горах». 15.30 — Киноочерк «Слово об одной русской матери». 19.00 — ШоллагIа йола программ. Пор. свешене болхлой республикански цIен халкъа театр. 19.40 — Документальни фильм. 20.00—«ХIанзарча хенара сага». Кагирхой передача. 21.00 — Передачай программа. 21.05 — «Тiема машина» яха художественни фильм. ПхьалгIа сери.

29 декабре
РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачай программа. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — «ПогIа дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.30 — Передачай программа. 15.35 — «Тийрка талгIеш» яха литературни передача. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литература Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск. 17.00 — «Чайка» яхача вокальни ансамбля концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Ашараш. 18.00 — «Къонаш» (гIалгIай меттала). 18.20 — РадиоладугIархой заявкех йола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14.25 — Передачай программа. 14.30 — «Ше сийрда бос бола парус». Йоккхача гIа йолча классашка деша багIача дешархошта. 15.00 — Баскетболах СССР-а хьалхара моттиг яккхар. ЦСКА — «Динамо» Москва. (Ц. Т.). 16.30 — Художественни гимнастика. (Ц. Т.). 17.00 — Олимпийски резервашка хьажар (Ц. Т.). 17.15 — Английски метта урок юхакердаккхар. 17.45—Дунен халкъашка юкъера обозрени. 18.05—Документальни фильм. 18.25—Даьхьала хелда шуь гIалоагIа керда шу. 20.25 — Передачай программа. 20.30 — Музыкальни перерыв. 20.35 — «Хаьа» Информационни программа. 21.15 — «Безама беза денош» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-06; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05292. Заказ № 5523.